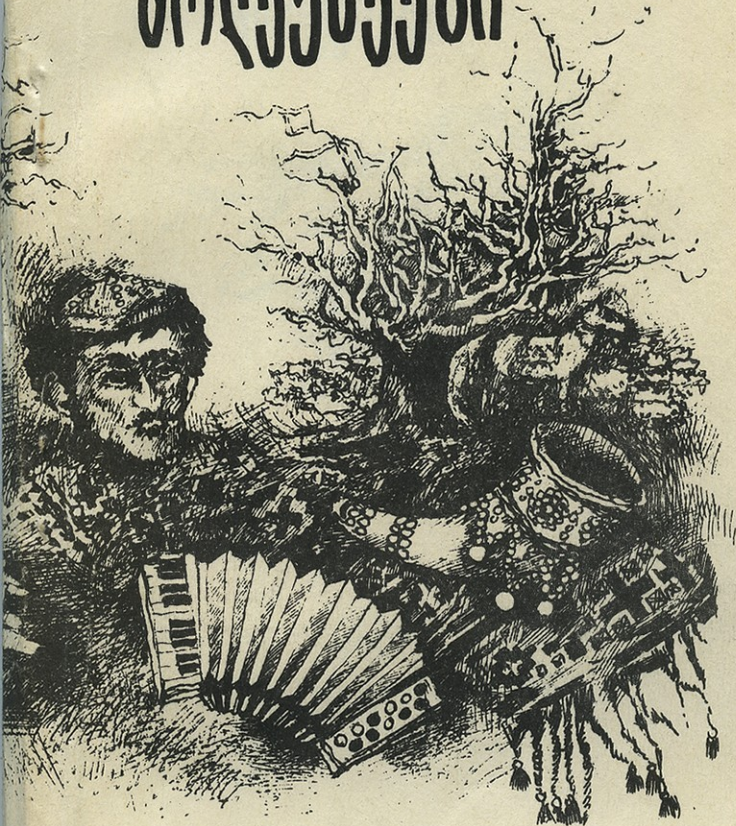
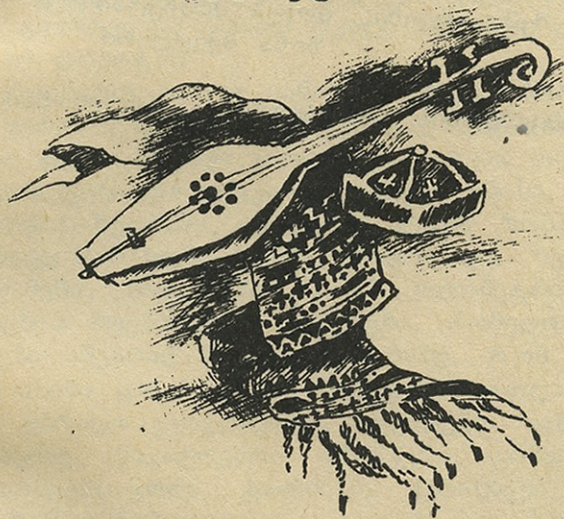

ლაფანყურელი მორეჰსეები

საქართველო
საბავშვო
ლიტერატურა

ლაფანყურელი მოდესეები

თბილისი „მერანი“. 1991.

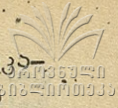
84 წ - 5
ლ 29

შემდგენლები: იოსებ მთიბელაშვილი
ზინა მჭედლოური

გამომცემლობის რედაქტორი ღავით ახობაძე

ს 4702017200-220 ----- ბრძ. 1/209
მ 604(08)-90

გამომცემლობა „მერანი“

თელავიდან ჩრდილო-აღმოსავლეთით, კავკასიონის კალთების ძირში, მდინარე ლოპოტის მარცხენა ნაპირზე, ზღვის დონიდან დაახლოებით 600 მეტრის სიმაღლეზე მდებარეობს სოფელი ლაფანყური. სოფელი თითქმის ოთხივე მხრიდან გარსემორტყმულია სხვადასხვა სიმაღლის მთებითა და გორებით. მხოლოდ დასავლეთის მხარეს გაურღვევია მთათა რკალი სწრაფსა და დაუღეგარ ლოპოტას.

მდინარის ორივე სანაპირო ქალა, ბორცვები და ფერდობები მეოცე საუკუნის დასაწყისში გაუვალი ტყით ყოფილა დაფარული. უხვად მოიპოვება უძველესი და უტყუარი ნაშთები იმისა, რომ ლოპოტის ხეობაში, თითქმის აღპურ ზონამდე, შორეულ წარსულში ხალხი ცხოვრობდა. ხეობის სიღრმეში, სოფლიდან 20-25 კილომეტრის დაშორებით მდებარეობს ადგილები, რომელთა სახელები აშკარად მიუთითებს იმაზე, რომ ოდესღაც ისინი დასახლებული პუნქტები ყოფილა და არა უბრალო გეოგრაფიული ადგილები: სასანთლე, მუხაციხე, ნაკალოვარი, ჩხინკური, გონჯახევი, ნამარნევის გორი, ტორნისი, ქურისხევი.

ზემოთ ჩამოთვლილი ადგილები დაფარულია ეკლესიათა და ციხეთა ნანგრევებით, ნასოფლარებით, ქვითკირებით, სასაფლაოებით.

არქეოლოგებმა დღემდე რატომღაც ვერ მოიკალეს ლოპოტის ხეობის შესასწავლად. მაშინ მხოლოდ ფანტაზიის ნაყოფად არ მოგვეჩვენებოდა სოფლის უხუცესთა მეხსიერებამდე მოღწეული ცნობა იმის შესახებ, რომ მჭიდროდ დასახლებული

და ძლიერ გამაგრებული ლოპოტის ხეობიდან გამოსული ჯარი მრისხანებითა და მრავალრიცხოვნებით გამოირჩეოდა. აქ სამი დაბაც ყოფილა: ჩხინკური, მუხაციხე და ნოსორნა. ეს უკანასკნელი მოხსენიებული აქვს აკანდემიკოს ივანე ჯავახიშვილსაც. პატივცემული ისტორიკოსის ცნობით, ერთ მომენტში ვახტანგ გორგასალს თავისი ვაჟი დაჩი დაბა ნოსორნაში გაუხიზნავს ლოპოტის ხეობაში. ცხადია, სუსტ და მტრისათვის ადვილად მისაწვდომ ადგილებში მეფეები ოჯახის წევრებს არ გახიზნავდნენ.

სოფლიდან დაახლოებით 7-8 კილომეტრის დაშორებით მდებარეობს გონჯახევი. აქ სამკურნალო წყლები გამოდის. წყლებთან ნაგებობათა ნაშთებია, არასპეციალისტის თვალისთვის ძნელია და შეუძლებელიც იმის გარკვევა, თუ რისი ნაშთებია ეს. გადმოცემის მიხედვით კი აბანოები ყოფილა. გადმოცემაში აბანოების არსებობის დროც არის მითითებული - თამარის ხანა. თუ იმასაც გავითვალისწინებთ, რომ ზუსტად ამ სამკურნალო წყაროებთან იღებდა სათავეს სარწყავი არხი, რომლითაც გონჯახევის წყალი გრემის მიწოდვებში მიდიოდა და ეს არხი მოქმედი, შესაძლოა, ზუსტად თამარის ეპოქაში იყო, მაშინ ზემოთ მოტანილი ცნობაც სარწმუნოდ მოგვეჩვენება.

მაგრამ ეს ყველაფერი შორეული ისტორიაა, ძალზე შორეული და ბურუსით მოცული. ამჟამად ამ ხეობაში მხოლოდ ერთი სოფელია.

მოკლედ თვით სოფლის სახელის შესახებ: ლა-

ფანყური - ამ ტოპონიმის შინაარსობრივი ანალიზი ორგვარად შეიძლება:

1. ლაფიანი ყურე - ლაფანყურე - ლაფანყური. ეს ვერსია ნაკლებსარწმუნოა და რატომ? რამდენი ლაფიც არ უნდა ყოფილიყო ამ ადგილას, ხალხი თავის სოფელს დამამცირებელ სახელს არ დაარქმევდა.

უფრო სარწმუნო გვეჩვენება ტოპონიმის ამგვარი ანალიზი: ლაფნიანი ყურე - ლაფნიან ყურე - ლაფანყურე - ლაფანყური. ლაფანი ხემცენარის სახელია. თუ გავითვალისწინებთ, რომ ლაფანი ლოპოტის ხეობაზე და მთელ იმ ახლო-მახლო ადგილებში მხოლოდ თანამედროვე სოფლის მიდამოებში გვხვდება, მაშინ უფრო სარწმუნოდ ტოპონიმის ახსნის ეს ვარიანტი უნდა მივიჩნიოთ. მეოცე საუკუნის დასაწყისში ლოპოტის ხეობა თავისი მიმდებარე გორებით მდიდარი და გაუვალი ტყით ყოფილა დაფარული. ეს ხეობა, მაშინდელი ნაფარეულიდან ალაზნის მხარეს მდებარე ვენახებსა და სახნავ-სათეს ადგილებთან ერთად „სადედოფლოდ“ იწოდებოდა. სოფლის უხუცესი ადამიანების აზრით, ეს ადგილები რუსეთის დედოფლისათვის ნაჩუქარი ადგილები ყოფილა. თუ ვინ აჩუქა, არავინ იცის. ჩვენი აზრით, ეს ადგილები შემდეგნაირად გახდა „სადედოფლო“. როგორც ცნობილია, წინანდალში ჭავჭავაძეების სახლ-კარს ლეკები რომ დაესხნენ თავს და ოჯახის წევრები ტყვედ წაიყვანეს, ამ ტყვეთა გამოსასყიდი დიდი თანხა ჭავჭავაძეებმა „ნათლია დედოფლისაგან“ ისესხეს (ვერცხლის ფული). ად-

ვილი შესაძლებელია, ქავჭავაძეებმა ამ ვალში დედოფალს ეს ადგილები მისცეს შემდეგში. ასეთუ ისე, ლოპოტის ხეობა ამ საუკუნის დასაწყისში სათავადო არ ყოფილა.

ივრის ხეობის სათავეში მცხოვრები ფშავლები ლოპოტის ხეობას კარგად იცნობდნენ, რადგანაც მსხვილფეხა პირუტყვს აქ აზამთრებდნენ (თვეში სულზე აბაზს იხდიდნენ). აქ ჰქონდათ მხოლოდ საზამთრო ბინა-გომურები (ბოსლები), ცხადია, ხეობის სხვადასხვა კუთხეში გაბნეული. მოლაპარაკებას მათთვის საჭირო საკითხებზე ფშავლები „სადედოფლოს“ გამგებლებთან აწარმოებდნენ ხვთისო ჩაქიაშვილის საშუალებით, რომელიც სხვებზე მდიდარი ყოფილა და, ალბათ, რუსული ენაც იცოდა. ზამთარში ხ. ჩაქიაშვილი ხელმეკრულებას უფორმებდა ამ ადგილების ზედამხედველს და უმზადებდა ვენახის სარს და ღვინის კასრებისათვის მუხის ფიცარს. რა თქმა უნდა, ის ხალხს ამუშავებდა. ამ გზითაც მას საკმაო სიმდიდრე დაუგროვებია.

ხვთისო ჩაქიაშვილს და ლევა ნარუსლიშვილს მოსწონებიათ ეს ადგილი და გადაუწყვეტიათ მისი ყიდვა მუდმივ საცხოვრებლად. მაგრამ ორი ადამიანისათვის (ოჯახისათვის) ამის გაკეთება ძნელი იყო და, ალბათ, შეუძლებელიც. ამიტომ მათ შემოუვლიათ თავისი მახლობლები, ნათესავები და დაახლოებით 9-10 ოჯახი შეამხანაგებულა. უყიდათ 40 ჰექტარი მიწა, მაგრამ ღირებულება იმდენად დიდი იყო, რომ ერთდროულად მაინც ვერ გადაუხდიათ. ჩამოსახლდნენ მთიდან და და-

იწყეს ტყის გაკაფვა შესყიდულ ადგილებში. რა თქმა უნდა, ყველაზე კარგი ადგილები მათ დღეს, ვინც პირველად შევიდა „ამხანაგობაში“. შემდეგ ამ პირველმოსახლე 9-10 კომლს თანდათან ემატებოდნენ სხვანი და ისინიც იხდიდნენ ღირებულებას პირველი ჩამოსახლება დაიწყო 1908-1909 წელს. მიწის ყიდვა-გაყიდვა გაფორმდა 1906-1907 წლებში.

შესყიდული ადგილების მხოლოდ მცირე ნაწილი იყო ვაკობი, რომლის დამუშავებაც გაკაფვის შემდეგ ხის გუთნით იქნებოდა შესაძლებელი. ძირითადი ნაწილი ფერდობი იყო, რომლის მოხვნაც გუთნით არ ხერხდებოდა, ამიტომაც თოხით ამუშავებდნენ. მთის მძიმე პირობები ცხოვრებისა ახალმოსახლეებს არც აქ შეუმსუბუქდათ. კვლავ სიღატაკე სუფევდა ხის ქობებში. ძირითადად კვლავ მესაქონლეობას (მეძროხეობას) მისდევდნენ, შესყიდული მიწა არ იხვნებოდა.

როცა საბჭოთა ხელისუფლება დამყარდა საქართველოში, ახალჩამოსახლებულ მთიელებს სამი კაცი საგან შემდგარი დელეგაცია გაუგზავნიათ მთავრობაში. მათ სამოსახლოდ უნდა ეთხოვათ მთავრობისათვის ის ადგილი, რომელიც ახლა უკავია სოფელს. ეს იყო „დიდ ვაკე“ დასავლეთის მხრიდან მიმდებარე გაუვალი ტყით. დელეგაციაში შედიოდნენ ხვთისო ჩაქიაშვილი, ბაბო გიგაური და ხვთისავარ გორთამაშვილი. მათ უშუალოდ ფილიპე მახარაძისათვის მიუმართავთ, რომელსაც ნება დაურთავს: „გაკაფეთ ტყე, დამზადებული ხე-ტყე სახელმწიფოს, მიწა - თქვენო“.

და აი, ახალმოსახლეებმა არა ერთბაშად, ნელ-ნელა დაიწყეს ახლადგაჩეხილი ახობის თუ ნახევრადგატეხილი ადგილების მიტოვება, უკვე დამთავრებული თუ ნახევრადამუშენებული ქოხების დაშლა და ცულებით, თოხებით, წერაქვითა და ხის გუთნებით შეიარაღებულნი კვლავ გაუვალ ტყეს შეებრძოლნენ. საქმე ძალიან ნელა, მაგრამ მაინც წინ მიიწევდა. იმედს ის იძლეოდა, რომ ახალი ადგილების მოსარწყავად მდინარე ლოპოტიდან არხის გაყვანა შეიძლებოდა. შრომამ და გარჯამ ნაყოფი გამოიღო. მთიელები თავიანთ ნათესაებს, მახლობლებს ეპატიყებოდნენ კახეთში. აქ ჩამოსახლება უკვე არაგვის ხეობის მკვიდრებმაც დაიწყეს. ცხადია, ხალხი უკვე უსასყიდლოდ იღებდა მიწის ნაკვეთებს. სხვათა შორის ახალ ადგილასაც პირველად ხვთისო ჩაქიაშვილი გადასახლდა და ეს სახლი, ახლა მისი ამშენებლის შვილიშვილებისაგან უკვე ფორმაშეცვლილი ისევ დგას.

რაც შეეხება ლეგა ნარუსლიშვილს, რომელიც მთიელთა კახეთში ჩამოსახლების ორგანიზატორი იყო ჩაქიაშვილთან ერთად, ამ დროისათვის უკვე ცოცხალი აღარ არის, იგი გარდაიცვალა 1909 წელს. ის იყო პირველი მიცვალებული, რომლის დაკრძალვაც ახალ მოსახლეობას მოუხდა. იგი დაკრძალეს მაშინდელი სოფლის შუაგულში. ახლა ეს სასაფლაო სოფლიდან საკმაოდ შორს, თითქმის 5 კილომეტრითაა დაშორებული. ამრიგად, „ლეგა პაპამ“ სოფლის სასაფლაოსაც ჩაუყა-

რა საფუძველი, ხოლო სანამ ეს მოხდებოდა, კიდევ ერთი დიდი და უფრო მნიშვნელოვანი საქმე გააკეთა. ერთხელ, ნადირობის დროს შეამჩნია, რომ ერთ ადგილს ხევში წყალი თეთრად გამოიყურებოდა. იგი ახლოს მივიდა და ნახა, რომ წყალი თეთრ კლდეზე (ტინზე) გადმოსჩქეფდა. გაოცდა. თეთრი ქვა მანამდე მის თვალს არ ენახა. ტინს მუშტისოდენა წაატეხა, ნანადირევით სავსე გუდა უფრო დაიმძიმა და მეორე დღეს პატარა სოფელში უკვე ყველამ იცოდა „თეთრი ქვის“ არსებობის ამბავი. შემდეგ ამ „თეთრი ქვის“ ნატეხმა დედაქალაქი მოინახულა და „ლეგა პაპას“ მეგზურობა დასჭირდა მთავრობის იმ დელეგაციისათვის, რომელიც სპეციალისტებისაგან შედგებოდა და რომლებმაც კარგად იცოდნენ „თეთრი ქვის“ ფასიც და მნიშვნელობაც. სამართლიანად დაიკავა ლეგა პაპამ თავისი ადგილი რ. ელანიძის წიგნში „თეთრი მთები“.

როგორც შემდგომ გამოკვლევებმა ნათელყვეს, ლოპოტის მარმარილო თავისი თვისებებით უნიკალურია, ხოლო საბადოს მარაგი - თითქმის უღევი. ლოპოტის მარმარილოს ფილებით არის მოპირკეთებული მოსკოვში მეტროპოლიტენის სადგურები და ხელოვნების სხვა შესანიშნავი ნიმუშები მთელ კავშირში.

სოფელში ამჟამად ცხოვრობს 370 კომლი. თითქმის უკლებლივ ყველა ოჯახი ივრის ან არაგვის აუზში მდებარე ფშაური სოფლებიდან არის ჩამოსახლებული. მხოლოდ რამდენიმე ოჯახია

ბევსურებისა და მთიულებისა. სოფელში არის
საშუალო სკოლა, კულტურის სახლი, ბიბლიოთე-
კა, სამედიცინო პუნქტი, საფოსტო განყოფილე-
ბა, საბავშვო ბაღი, ორი სასურსათო და ერთი
შერეული მაღაზია.

სოფელს ძალზე ბევრი პრობლემა აქვს. მა-
თი გადაჭრა დიდადაა დამოკიდებული ხელმძღვა-
ნელ მუშაკებზე. 1986 წელს მეურნეობის დირე-
ქტორად დანიშნეს ადგილობრივი მკვიდრი ვაჟა
ლეშკაშელი. ლაფანყურლები ამ ლექსით შეეგებ-
ნენ მას:

ვაჟავ, მოგვიხველ მშვიდობით,
გეძახდა დედულ-მამული,
დაგიხვდა მეურნეობა
თევზივით გამოწალული.

იხილე ვაი ბიჭები,
სხვის კალთას ამოფარული,
ფარდა ახადე ყველაფერს,
რაც ჩვენთვის იყო მაღული.
ზოგიერთს დედა ეტირა,
ზოგს ელის ზღვა სიხარული.

რამდენად გაუმართლებს ხალხს იმედებს
ახალი დირექტორი, ჯერჯერობით ძნელი სათქ-
მელია, ის კი უნდა აღინიშნოს, რომ ამ წიგნის
გამოცემაში მისი წვლილიც არის.

ილო თეიმურაზის ძე მთიბელაშვილი დაიბა-
და 1901 წელს სოფელ ჩარგალში. მალე მისი
მშობლები საცხოვრებლად ჯერ წითელწყაროს
რაიონის სოფელ ქვემო ქედში გადასულან, შემ-
დეგ - ყვარელის რაიონში. საბოლოოდ კი თე-
ლავის რაიონის სოფელ ლაფანყურში დამკვიდრე-
ბულან.

ილო მთიბელაშვილს სკოლაში არ უვლია,
წერა-კითხვა მწყემსობაში უსწავლია. ძალიან
უყვარდა წიგნები და ბევრსაც კითხულობდა. თი-
თქმის მთელი სიცოცხლე ცხვარში გაატარა. იყო
მეცხვარეობის ბრიგადირი, ბოლოს - ფერმის გა-
მგა.

1953 წელს, როცა კოლმეურნეობის მანქა-
ნით ზამთრის საძოვრებიდან სოფელში ბრუნდე-
ბოდა, მანქანა გადავარდა და ი. მთიბელაშვილი
დაიღუპა. დაკრძალულია სოფელ ლაფანყურში.

40-იანი წლების ახალგაზრდობამ მისი ყვე-
ლა ლექსი ზეპირად იცოდა. ამ ლექსებს მღერო-
დნენ ფანდურზე.

მოიდა ლეკის მთხრობელი
 დიდასა თენებისასა.
 შაუკრავ გადასავალი
 შვილებსა ლეკებისასა.
 გაუმართიათ საყუჩი,
 მისვლას ელიან მტრისასა.
 ბნელ ხეფზე ჩაჰყეფს ყორანი,
 ნასიხარს მისდევს ყმისასა.
 თან მონადირე ჩაჰყვება,
 ბრძამს ეკიდება კლდისასა.
 შამაჰხვევია ნისლები
 ციხესა ყადორისასა.
 ცხენო, იარე, ფეხ-თეთრო,
 გავლას ნუ ჰზარობ გზისასა.
 ნუ უფიქრდები, ჰყოყმანობ,
 ვიწრო ბილიკებს კლდისასა.
 ზოვის ანკარა წყალს გასმევ,
 ქუჩს გაჭმევ მაღლის მთისასა.
 იარე ჩქარი ნაბიჯით,
 გავცილდეთ ლეკის მიჯნასა.
 ბნელაში ურჯულოები
 თოფს ვერ უნახვენ ლიშანსა.
 თუნდა გვესროლონ, აგვცდება,
 ვერ გასტეხვენ გულის ფიცარსა.
 შენ თუ მოგარტყეს, ოხერო,
 ჯავრს არ შაგაჭმევ მტრისასა.
 ვეცდები, ვანანიავებ,
 სისხლით შავდებავ ქვიშასა.

ან მეც შენ გვერდზე მოვკვდები,
შუქს დავიბნელებ მზისასა.
და თუ მე მომხვდა, ტიალო,
ხელთ არ ჩავარდე სხვისასა,
აქ არ გასჩერდე, ჩაუდი
ველებსა კახეთისასა.
ვატრონის სიკვდილს სუ იტყვი,
თუ ვინ ჩემ ამბავს გკითხავსა.
ხანდახან იქაც მიხვიდი,
საცა მე მისვლა მიყვარსა.

X X X

სიცოცხლევ, ტანჯვის ნაჭოფო,
ჯერ ისევ დაუდეგარო,
ვერ გასტელ ჩემის ტანჯვითა,
ბოღმავ, გულს გადმომჩქეფარო.
ფიქრებო, ყორნად ქცეულო,
მისნად ჩემს თავზე მყეფარო.
დილის ცისკარო, ამოჩნდი,
ჩემს გულზე ლაღად მდებარო,
სიცოცხლის მოციქული ხარ,
შენს ნახვას ვენაცვალევი,
ამოდი, გნახო, ჩემს გულში
შუქმა შეაღოს კარები,
გამინათებენ ბნელს გულსა
შენი ცქრიალა თვალევი.
მეჩვენე, თორთ მოვკვდები,
ბნელს მღვიმეს მოვეფარები.

სიცოცხლეს აღნობს, მკერდს ანგრევს
გულს სევდა გადმონთხეული,
მეკატორ გველებად მარტყავ
ფიქრი გარს შამოხვეული.
ახალი ცეცხლი მედება,
ვიწვები, როგორც საკირე.
სიკვიდილო, დამიკავშირდი,
სიცოცხლევ, გამინაპირე.
შამძაგდი, წუთისოფელო,
დამტანჯე, ცრემლად მათირე,
ნახვის უფლებას რად მიკვეთ,
ვისაც სიცოცხლე შავწირე.
გულს ნუ სჭამ, მწარე ნაღველო,
ფიქრო, ნუ დამათავსშირე.
ნუ ამირიე გონება,
სევდის მორევში დამძირე.

X X X

მშვიდობით, ჩემო ქვეყანავ,
ტკბილო სამშობლოვ, მთიანო,
სამშობლოს ჭალა-ველებო,
კორუმ-კორუმად ტყიანო.
მინდვრად გაშლილო ყვავილო,
დღევ, მოწმენდილო, მზიანო,
მთვარევ, მოსულო ცაზედა,
შუქმფენო, უხვსხივიანო.
მე შენ არ გემშვიდობები,
სოფელო დალატიანო,

საწუთროვ დაუნდობელი,
სიცოცხლევ ბაღლამიანო.
სცდებიან, ვინაც გაქებენ
სიტკბოებადა გთვლიანო.
ცელქო ბუნების კანონო,
ძირ-მწარევ, ენა-წყლიანო,
ვინ დაასრულა სიცოცხლე,
შენ რო არ დაუზიანო!
ადგილო, ჩემო გამზრდელი,
სამშობლო: ძუძუვ რძიანო,
გულს ჩამრჩა შენი სურვილი,
ღალიან-ბარაქიანო.
შენს მკერდზე ვარდნი ჰყვავიან,
ბულბულნი მოგნატრიანო.
ნიადაგ შენი გამყრელნი
ტირიან, ცრემლსა ღვრიანო.
შენთანამც მამკლა, შენს მკერდზე
საფლავსამც გამითხრიანო,
შენიმც თვალნ დამიტირებენ,
გულს ცრემლებს დამაყრიანო.
გამიშვი, უნდა წავიდე,
დიდხანს არ დამაგვიანო.
სიკვდილი სჯობავ, აქ ყოფნას
სიცოცხლე არა ჰქვიანო.
ხო ხედავ, ეხლანდღელები
ერთურთს თვალებსა სთხრიანო.
კაპიკზე ძმასა ჰყიდიან,
დედას ძუძუსა სჭრიანო.
ბაღლამში ხელ-პირს' იბანენ,
გზაზე ეკალსა შლიანო.

დაიზრდებიან ლეკვები,
მაგათ ჯავრს ამამყრიანო.
ამაავსებენ თავადა,
რასაც სხვისთვისა სთხრიანო.

X X X

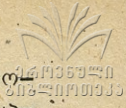
სიტყვა ფიქრია მღელვარე,
ეს გული კალმის წვერია.
ქალაღდზე შავი მელანი
დამდნარი გულის წვენია.
ამ გულის წვენით ნაწერი,
მთვარევ, ალერსი შენია.
რაც ჩემ გულს ცეცხლად ედები
მეორ-მესამე წელია.
გშორდები, სევდა მატულობს
გულის, გონების მწველია.
მერჯულედ ნურვინ დამიჭერს,
კარგის დათმობა ძნელია.
ხო იცი, წუთისოფელი
რამდენი ცოდვის მქნელია.
ან შენ რა დაგემართება,
მგმობი გავხდები ბედისა.
ან მე გამრიყავს ქალაზე
ზოვი დაღისტნის მთებისა,
ან კლდეზე გადავვარდები,
ჯოგი დამესხმის მგლებისა.
ჩა მამყვებიან სვავები,
ჩრდილი დამფარავს ფრთებისა.

საღეკოს მონათოსდება
ნაძობი ჩემის ძღვებისა.
ან ტყვია შამათამაშებს
გამოსროლილი მტრებისა.
შენს ნაცვლად ცრემლებს დამაყრის
ცელქი ჩანჩქერი მთებისა.
რა მამა დამიღონდება,
რა დედა ატირდება!
შენ მაინც დამიტიროდი,
ჩემებრ ტანჯულო ბედისა.
ჩემ გულად ქვეყნის მნათობო,
მჩაგვრელ ვარსკვლავებისა.
მე ჩემს გეძახი, ვინ იცის,
იქნება იყო სხვებისა.

X X X

მე წუხანდელმა სიზმარმა
გულით გამხადა ავადა.
ერთ მხრივ დამატკბო, მეორით
ცეცხლს მიდებს დასაწვავადა.
იქნებ რა გიჭირს, ლამაზო,
ვაი, თუ მყვანდე ავადა?
ფანჯრიდან გადმოგიხედენ,
იწექ, გეძინა წყნარადა.
კარი გავაღე, შამოველ,
გვერდს მოველ სანახავადა.

შენს მკერზე ვარდი ჰყვავოდა,
ჰყვებოდი სულის ქცევასა.
გულგაბრწყინებულს, ლამაზო,
და გცქერდი თავშიშველასა.
სიხარულს ვეღარ ვუძლებდი,
ვლამობდი წამოქცევასა.
ჩემ მეორმოსვლის დღე იყო,
ჰგვანდა ცის ჩამოქცევასა.

აღექსი წვეროშვილი, რომელიც ფშაური პო-
ეზიით დაინტერესებულ პირთათვის ფრუმკას სა-
ხელით არის ცნობილი და რომელიც შესანიშნავ
კაფიებში საკუთარ თავს ქოთილას თიკუნითაც
(მეტსახელით) მოიხსენიებს, დიდად პოპულარუ-
ლი მეღექსეა. ეს ის ფრუმკაა, რომელმაც პი-
რისპირ შეხვედრისას დიდ ვაჟა-ფშაველას მოკრ-
ძალებით უთხრა: „მე უბრალო მოღექსე ვარ,
პოეტებთან რას გავხდებიო“, მაგრამ სხვა დროს
ისიც უთქვამს:

არა მაქვ საწერ-კალამი,
არ ვაღლეინებ მაჯასა,
მაგრამ არ დაუვარდები
რაზიკაშვილსა ვაჟასა.

აღექსი მირზას ძე წვეროშვილი დაიბადა
1878 წ. თიანეთის რაიონის სოფელ სოფლიონ-
ში. წერა-კითხვა ბავშვობაშივე უსწავლია და
როგორც წერა-კითხვის მცოდნე ყველა ფშაველს,
ძალიან უყვარდა წიგნები. თითქმის ზეპირად
სკოდნია „ვეფხისტყაოსანი“.

პირველი მსოფლიო ომის დაწყებისთანავე გა-
წვეული იყო მეფის არმიაში. მონაწილეობდა რუ-
სეთ-გერმანიის ომში. ჩავარდა ტყვედ და 7 წე-
ლი გაატარა ბავარიაში, ქ. მიუნხენში. წერდა
რუსულ და გერმანულ ენებზე.

1921 წელს დაბრუნდა სამშობლოში. შრომო-
ბდა (იყო შესანიშნავი მჭედელი და ღურგალი)
და თან საუკეთესო კაფიებსა და ლექსებს ქმნიდა,
ქეიფობდა კიდევ და ლექსობაში ეპაექრებოდა
შემთხვევით შემხედრ პირებსა თუ თავის მუდმივ

მეგობარ-მეტოქეებს: ყრუვ გიორგის (მგელაშვილს), ტოკას (ხვთისო იმერლიშვილს), ალიას (გიორგი გიგაურს), ალექსი და დავით ლომაშვილებს, ელიზო მინდოდაურს და სხვებს.

1939 წელს ფრუშკა საცხოვრებლად გადადის თელავის რაიონის სოფელ ლაფანყურში, სადაც იგი გარდაიცვალა 1942 წელს.

მისი ყველა ლექსი თუ კაფია კონკრეტულ ამბავზეა შექმნილი. ახლა ძალიან ძნელდება მათი კომენტირება, უზუსტობისა და შეუსაბამობის თავიდან აცილების მიზნით ჩვენც თავს ვიკავებთ მათი კომენტირებისაგან: ვფიქრობთ, დაკვირვებული და დაინტერესებული მკითხველი მაინც გაიგებს, რას ამბობდა ფრუშკა. მართალია, ფრუშკამ სიცოცხლის დიდი ნაწილი სოფლიონში გაატარა და ამდენად, მისი ლექსების უდიდესი ნაწილი იქ არის შექმნილი, მაგრამ რამდენადაც სიცოცხლის უკანასკნელ წლებში ლაფანყურში ცხოვრობდა (და მისი შვილებიც აქ ცხოვრობენ ამჟამადაც), ამდენად თავს უფლებას ვაძლევთ, ლაფანყურელ მოლექსეთა შორის მოვიხსენიოთ.

X X X

ახალსოფელს შამაიღეს
კოლექტივიზაციაო.
მენაც მიხრეს „შენც შიგ შადი“,
სამ დღე-ღამეს მაციაო.
ჯერ ერთმანეთს ვერა ვხდებით
მე-დ ჩემ დედაკაციაო.
გაჯავრდება, მამაყვედრებს,
ჩემ ნაკერებ გაცვიაო.

X X X

იმას ამბობს ქოთილაო,
მამიჭანეს ქობთ ქირაო.
დავწვი მაგის გამამხდელი,
სხლის არაყი ყოფილაო.
დავლევ, დამკიდებს ყელთავქვა,
როგორც ურმის კონკილაო.

X X X

გაგიცვდა, შუშან ქალაო,
წითელ კაბაის ბრიალი.
კოჭამდე თეთრი ჩიქილა,
ბოლომდე ხოხბის თვლიანი.
ლხინ-ქორწილებში სირბილი,
თითის წვერებზე ტრიალი.

X X X

აღარ წავალ შარახევსა,
თავს დამეცას პოლიცია,
კობტამ კინალ ხანჯრით მამკლა,
რალაც ეშმაკმ მამისია.
მე რა იმის გული მეტონდა,
იმის ქალთან წოლისია.
მთვრალ ვიყავ, თავ არა მეტონდა
ფეხზე წამოდგომისია.
ფხიზელიც ვერას დავაკლებ,
ხარ-კამეჩის ღონისია.
ვეღარც შუაკაცმა გასჭრა,
ყველა გამორ ჩომისია.
ტყუილად არვის რას მოგცემთ,
ფრუმკაც კაცის გონისია.

X X X

ბიძაის ქალო საბედა,
გირჩევნავ იყო ჭკვაზედა.
არ გინდა ქმრისად ჩივილი,
თიანეთს გამოცხადება.
ქმარს უფლება აქვ ცოლზედა,
ყროლს ჯერ სხვა გაუჯავრდება.

შენიც ბრალია, ალექსი,
მაშინ რა თვალებ აგება.
შენიც ველარა გავიგე,
ხან ქალ გინდოდა, ხან - დედა.
გველის მოშხამულ მასკვლავზედ
ლუ შმანიმც დაიბადება.

ე , ვ ი ტ ა ფ ი ე ბ ი

ღმერთო და ჩემო გამჩენო,
ჩემფერა ბევრი გყოლია.
ცოდვები შემიმსუბუქე
სამარეს ჩასაყოლია.
ძე არვინ დამრჩა, მამგონე,
გაქრა ცეცხლი და ბოლია.
სამზეოს გამოვესალმე,
სიკვდილს ვერავინ ჰბრძოლია,
დამბადებელო, მანიჭე
განათლება და ცხონება,
მიმკვიდრე სასუფეველი,
შემიმსუბუქე გონება.

X X X

მთვარე დაბნელდა, დაბნელდა,
მზეც იმურება შავადა.
და შავდნენ ვარდის ყვავილნი,
იანიც გახდნენ ავადა.
რადგან სამზეო ქვეყანა
და ვტოვე თავისთავადა.

X X X

ალექსი ლომაშვილი - ფრუშკავ, რად არ
გათენდება,
ამდენ ღამე რაღა არი?

ფრუშკა - ელექტრონებს დაუწიეს,
გათენდება საცა არი.

ალექსი - სოფლიონ თუ ქალაქია,
ორთაჭალა სადღა არი?

ფრუშკა - ორთაჭალა კორსავია,
რადგან იორს გაღმა არი.

ალექსი - ლომათ სოფელ კოჯორია,
იმიტო რო მაღლა არი.

ფრუშკა - მანდ ჯიბგირებიც ბევრია,
ხელგასაკრავ სად რა არი,
ყელზე ნახვევ ყაბალახსა
ფრუშკა ეძებს, სადღა არი.

- პეტრე - მამიხვედ, აფშუელ კაცო,
მამიტანეა დიდ თავი?
- ფრუშკა - დიდ მოგიტანე, პეტრეო,
ვერ იჭერს შალის ნიფხავი.
- პეტრე - დავწვი შენ გამამგზავნელი,
ჩარგალს - შენ ამბის მკითხავი.
- ფრუშკა - მოდი დამშორდი, პეტრეო,
არა მაქვს საუბრის თავი.
- პეტრე - შენ მაინც გაგტყვ, ფრუშკაო,
არ გინდა ქადაგ-მკითხავი.
- ფრუშკა - შენ მე ვერ გამტყვ, პეტრეო,
ცხრა ხელ რო გებას, ხუთ თავი.
- პეტრე - აავსეთ ნაბიჭვრებითა
სოფლივნის გზის ძირ-გზის თავი.
- ფრუშკა - ძმისწულ კი გაათხოვეა,
არ გაუმზადე მზითავი?
რა ქნა მაგ გამოსარჩევმა,
ჩობანს გვიჭმია ჭიბჭავი.
ნეტა ეგ მომჩივანი ქნა,
მე მქნა სუდებნი პრისტავი,
იაფად ტორგში ჩამეგდო
მაგის ნაცომი ცხვრის ტყავი,
ან ჩემი ხელით გამეძრო
კაბა, იუბკა, ნიფხავი.

X X X

- მღვდელი - არა გყავის ნათლიდედა?
შამიკმაზე, შამსვი ზედა.
- ფრუშკა - ღვდელო, იყავ ჭკვიანადა,
თორთ შაგსომ შავს ვირზედა.
ბაგირის საბელს ჩაგიდებ,
დაგაბამ სქელ მარგილზედა.
სამ კვირას ადგილს არ გიცვლი,
დაგალრძობ ერთ ადგილზედა.
ჩემ რო იყო, გადაგცვლიდი
ერთ ტომარა ნახშირზედა.

X X X

- ხევსური - განა დამბალ ხაჭოი ვარ,
რას შამამხედავ, ბიძაო?
- ფრუშკა - განა მე ძველ დუმაი ვარ,
რას შამამწყნავი, ციცაო?
- ხევსური - ბთხილად იუბენ, ფშაველო,
ჩვენ ავ სულ ავცდის მგლისაო,
მამა-შვილს გვარტყავ ხანჯრები,
ორსავ პირზედა სჭრისაო.
- ფრუშკა - თქვენ ხანჯრები გაქვთ მჭრელები,
მე მუშგები მაქვ ქვისაო,
ორთავ გიტირებთ დედასა -
ჯერ მამას, მერე - შვილსაო.

X X X

X X X

ეხლა დაწევ, ქოთილათ,
საკმაო სვი ღვარძლიანი,
ოღომც ლოგინ გამიშალეთ,
არც ქალ მინდა, არც - ქმრიანი.

ქვემოთ სადამ გამიშალეს,
ჩემს ზემოთით საცხვრე არი.
ქალ ესრ მოშორებით დაწვა,
როგორც ტრახნი - პაპიანი.
ბეჩავ რაიმ ყოფილიყო,
მორცხვინალი, ხათრიანი.

საბანს რაიმ დაეზიდა,
ცხვარ მეგონა მატყლიანი.
ხელის ანდით გამოვიცან
ქალი ფაფანაგიაანი.
ქალის სახელს კი ვერ ვიტყვი,
მა მკვლენ მაგის ნათლიანი.

X X X

ჩამოცხა სოფლიონშია,
ბზი კაობს დეკეულები.
გადადის შარახევშია
მოზვრებზე დაჩვეულები.
გადააქვთ მთელა კაბები,
გადმააქვთ დახეულები.

X X X

დაესწართ მრავალ ამ დროს,
მომილოცავს წელის თავი.
ე გოზაურ ჩემკე მოდგით,
შიგ ჩავაგდო გველის თვალი.
ზეით მე ვარ მოქეიფე,
აღია თუ ქვეით არი:
ან კი რა ვქნათ, არ დავლიოთ,
უსმელ-უჭმელ მტერიმც არი.
დარბ, ბოლოთ ნუ აწუხებ,
თორო მოგხვდა კვერის ტარი.

წყობილება ამნაირი,
 სუ ვკითხულობ, არსად არი, -
 ესე ამბობს თავმჯდომარე, -
 რა ხატი და რა საყდარი.
 იმას ხალხი ემოწმება,
 როგორც რაჭველს - საზანდარი.

ფ რ უ შ კ ა ს კ ა ს უ ხ ი ა ლ . ლ ო მ ა შ ვ ი ლ ს .

ალექსი, რო მიბარებდი,
 მამკი, რასაც დასთესაო,
 მაშ მოსამკალ რაად დაგრჩა,
 მთაში რო ჰხან სამ დღესაო?
 დამპატიჟე ქორწილშია,
 ჰფიქრობ, ნუგემს გასწევსაო.
 ერთ-ორ შაურს მე მაჩუქებს,
 ჩემ ცოლს - საუბ-კაბესაო.
 მივიხედე, მოვიხედე,
 სამ-სამ ჯარზე დასვესაო.
 მაშინა თქვა ქოთილამა,
 მიგებენ ცუდ მახესაო,
 დე დაშვილ-მამაშვილებსა
 რა ფულ უნდა გასწვდესაო.
 წამოდგება ქოთილაი,
 საშინაოდ გასწევსაო.

ლაფანყურში მინდოდაურს ეყოლა ტყუპები,
 ეს ამბავი ფრუშკამ სოფლიონში გაიგო და ამ
 ლექსით მიულოცა ვაჟიანობა.

მ ი ნ დ ო დ ა უ რ ს

სამჭედლოში მამიჭანეს,
 ხთისო, შენი მონაწერი.
 ისე ძაან გამიხარდა,
 რკინას ველარ დავკარ კვერი.
 ეგრე როგორ აგისრულდა,
 ღვთისთვის გაქვ შანაძღვენი.
 თიანეთში ვადღეგრძელე
 შენი მაუზერის წვერი.

ფ რ უ შ კ ა დ ა ა ლ ი ა (ბ ი ო რ ბ ი გ ა უ რ ი)

ა ლ ი ა - ფრუშკავ, რადარ ლამფას ანთებ,
 რას უზიხარ ბნელაშია.
 ფრუშკა - დარო, ე ჩეკ მამაწვადე,
 ემანდ რო ჰგდავ კერაშია.
 ცივა რაიმ შამოსულა,
 პირს ჩავვიცემს ყველაშია.
 ორ-ორ, სამ-სამ მანეთს ვაძღვე
 თითო ხაჭოს კვერაშია.

ყ რ უ შ ვ გ ი ო რ გ ი დ ა ფ რ უ შ ვ ა

- გიორგი - ჩემთან გადმოდი, ფრუშკაო,
ქალ მოგცა, როგორც ეთერი.
- ფრუშკა - მე ეთერი ვით არ მინდა,
ბეჩავ ქალ მინდა, ჩემფერი.
- გიორგი - შენ საჩეჩლების მკეთე ხარ,
ჩემ ქალ გექნება მჩეჩელი.
- ფრუშკა - არაად მინდა შენ ქალი,
ათასგან კვერცხის მდებელი.
- გიორგი - არც მოგათხუებ, ფრუშკაო,
ყროლი ჰყოფილხარ, ბებერი.
- ფრუშკა - ხილი სჯობ დამწიფებული,
რადა ხარ შაუგნებელი.
ჯერ შარცხვეს ეგეთა ქალი,
მერმრ მამა - ქალის მქებელი.

ვ ა ჟ ა - ფ შ ა ვ ე ლ ა დ ა ფ რ უ შ ვ ა

- ვაჟა - ჩემთან მოდი, სოფლოვნელო,
ვაჟამ გიფხრას არაკები.
- ფრუშკა - ჩარგალს იმით გადმოვვდი,
არტანს მოვსპე არაყებრ.
მე უბრალო მოლექსე ვარ,
პოეტებთან რას გავხდები.

გიორგი მათეს ძე კოდაშვილი (გალაუთი)
დაიბადა საგარეჯოს რაიონის სოფელ ბოტკოში
1903 წელს. სოფელ ლაფანყურში მისი მშობლე-
ბი 1936 წელს ჩამოსახლებულან. 2-3 წლის
ასაკში გიორგის ტვინის ანთება (მინინგიტი)
გადაუტანია, რის შედეგადაც ორივე ქვედაკიდუ-
რის დამბლა ჰქონდა. მუხლის თავებით მოძრა-
ობდა ჯოხზე დაყრდნობილი. მიუხედავად ამისა,
იყო კარგი დურგალი და მთელი სიცოცხლე შრო-
მობდა. გიორგი იყო თავისი დროისათვის დიდად
ნაკითხი კაცი, თუმცა სკოლაში არ უვლია.

გარდაიცვალა ლაფანყურში 1975 წელს.

ნეტავ არ ჩაიდებოდეს
 ფოლადის გული სხეულსა.
 მალე მოჰკლავდა სიკვდილი,
 არ დასტანჯავდა სნეულსა.
 მადლია, ცივი სამარე,
 დაასვენებდა ეულსა.
 გაეშვებოდა პირიდან
 ამ წუთისოფელს წყეულსა,
 ათასნაირად მგანჯველსა,
 სიტკბოს სიმწარე რეულსა.
 ფლი დია წუთისოფელი,
 დაუგმავ ყველა გრძნეულსა.
 მიწაა ჩვენი მფარველი,
 დედას ვადარებ ხვეულსა.
 გულ-მკერდში ჩაკონებულსა,
 შვილზე ხელგადახვეულსა.
 სუყველას გულში ჩაიკრავს,
 უვარგისსა და რჩეულსა.
 უაღერსოს და უღონოს,
 მკერდში სისხლგამოლეულსა.
 თუ საიქიო არ უჯობს
 ამ წუთისოფლის ჩვეულსა.
 ერთს მაინც ვინმე ნახავდით
 იქიდან გამოქცეულსა.

X X X

ტალაურმა თქვა, ზევრი რამ
დავტოვე სახსოვარადა.
გამოვიცვალე სახელი;
ტალი-ვიხმარე გვარადა.
მტრისგან რო ვიყო ტანჯული,
არ დავიდებდი ვალადა.
მაგრამ ბუნებას რას ვუზამ,
რკინაც რო მქონდეს ძვალადა?
მაგან დამტანჯა წყეულმა,
ცეცხლს ამადინა ბოლადა.
როდის იქნება ნეტარა,
მიწას დავეცყო გორადა.
როცა სული და სხეული
გაიყოფიან ორადა.
ხო მაინც უსარგებლოა
ამათი ყოფნა სწორადა.
სული სამოთხეს ესტუმროს,
ხორცი აქ დარჩეს მძორადა.

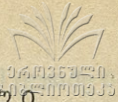
X X X

რა ზედაც გული მიტირის,
ენას ვაუბნებ წყლიანსა.
ტალაურმა თქვა, ვემდური
ბუნებას ღალატიანსა.
არც ვინ სხვა უხდის მადლობას
ამ წუთისოფელს ტიალსა,

სიმუხთლეს, გაუტანლობას,
ბედის უკუღმა ტრიალსა.
ბევრს აატირებს უეცრად,
დაჰმარტებს გულის ფრიალსა.
ბევრს ოჯახს გაანადგურებს,
ბევრს მიაყენებს ზიანსა.
ბოლომდე არვის ახარებს,
დღეს დაუბნელებს მზიანსა.

X X X

ტალაურმა თქვა, ნეტავი
ჩემგანამც შაიძლებოდეს,
ბრუნვა ამ წუთისოფლისა
როგორმე შაიცვლებოდეს.
დამეშრო ცოდვის მორევი,
აღარვინ ატირდებოდეს.
არ მოკვდებოდეს ჯეილი,
მანამ არ დაბერდებოდეს.
რო დედა შვილის კუბოსა
გვერდზე არ მიუჯდებოდეს.
თავის სილაღეს მიწაში,
თვალი არ ჩაუყვებოდეს.
ცოდვაა, ახალგაზრდაის
ცაზე ვარსკვლავი ქრებოდეს,
ტიროდეს მთელი სოფელი,
ხვალის იმედი კვდებოდეს.

ტ ა ლ ა უ რ ი დ ა ბ ა ს ი ლ ხ უ ც უ რ ა უ ლ ი

- ტალაური - რძალს აქებს ხუცურაული,
ჭიქასა ჰკიდებს ხელასა.
- ბასილი - ვაქებ და კარგიცა მყავის,
ეგ მირჩევნავის ყველასა.
- ტალაური - რარიგა შაგვარებია,
ნემსით ურგავ ცემასა.
- ბასილი - მაგის მოქცევა ოჯახში
მაეწონება ყველასა.
- ტალაური - ეტყობა, ყოჩად იქნება,
ბევრჯერ გაძახებს შველასა,
ხელში ეჭიროს რკინაი,
კარში გლაღავდესთ ყველასა.
ფხით გაგქონდესთ ერთურთი,
მტვერ ასდიოდეს კერასა,
გზვდებოდეს გადმოქნეული,
ცისასა ჰგვანდეს ელვასა.
ზოგ შაქოდი მაშინა,
პურს რო დაგიწყებს ჭმევასა,
შორს დაგსომს მაგიდასთანა,
იქ გადმოგიგდებს ხმელასა,
სჭამდე და ვერა სჯობნიდე,
გაეყუდეს ღრძილსა და ენასა,
სატნად ხახვ-ნიორს მოგაწვდის,
დაგანატრულებს ყველასა.
- ბასილი - განა მარტუა ვიქნები,
ბებერს ეგრ მასდის ყველასა.
- ტალაური - თუ გცვავის, ახალს გაგხდიან,
შამოგახვევენ ძველასა.

ბასილი - ჩემ რძალმა წაიდუღუნა,
მიწამც დაგიშლის ენასა.
ტალაური - ემაკითა გცემს ხშირად,
მაგას აბრალებ ყველასა.

ბასილი ხუცუბაშვილი და ტალაური

ბასილი - ძალიან კარგი რძალი მყავ,
ვატივისაცემი დიდადა.
ტალაური - აქებენ, კარგიც იქნება,
გამოსადეგი სუდადა.
ბასილი - სუ თავდახრილი მიყურებს,
არ ამჩქამდება ცუდადა.
ტალაური - ერთხელ ხო გაგასამართლა,
არხში რა ჩაგდვა ხიდადა.
ბასილი - წაქცეულს ამაყენებდა,
ხალხს უზუნავის ცუდადა.
ტალაური - მე გამიხარდა, ცოცხალი
რო გადაურჩი მშვიდადა.
ბასილი - მაგას რო ცუდი ვინ უთხრას,
ცას დავახურებ ქუდადა.
ტალაური - ეგეთა ყველას აშინებს,
ვინ ასჩქამდება ცუდადა.
ბასილი - მე კი ცუდს აღარას ვეტყვი,
ძალიანა ვარ ფრთხილადა.
ტალაური - დაჩვეულ გაგი მეორებს,
ხო განახვინა ხილადა.

- ბასილი - შინამც კი არ ამეტეხე,
არ გამეხადე ჭირადა.
ტალაური - მე თუ ჭირი ვარ, ბასილო,
რძალი გეყოფა ლხინადა.

თ ე ვ დ ო რ ე ხ უ ც უ რ ა უ ლ ი დ ა ტ ა ლ ა უ რ ი

- თევდორე - რამდენა ფული გქონია,
ეხლა მოვდივარ გონადა.
ტალაური - განა ძალიან ბევრია,
ვერ დანგიკვლევავ სწორადა.
თევდორე - ხელშიამც ჩამაგდებინა
შენ თავი სოფლის შორადა.
ტალაური - იმ დროს შენ წიწილაი გქნა,
მე კი მაქცია აქორადა,
იქავ გაგპტკვნიდი ადგილზე,
არ წაგიღებდი შორადა.

ხვთისო იოსების ძე მინდოდაური დაიბადა 1916 წელს თაანეთის რაიონის სოფელ არტანში. დედით ადრე დაობლებულა და ბავშვობა სიღატაკეში გაუტარებია. -

მონაწილეობდა პირველ მსოფლიო ომში.

1924 წლიდან ცხოვრობდა თელავის რაიონის სოფელ ლაფანყურში და აქვე გარდაიცვალა.

მას მეტოქეობა გაუწევია თითქმის ყველა ცნობილი მოლექსისათვის. სამწუხაროდ, მისი კაფიებიდან ძალზე ცოტას მივაგენით.

ხვთოსი მინდოდაური და
ხვთოსი ბაიაშვილი

- მინდოდაური - შენ ცოლის ტუჩებ დავკოცნე,
აკი მეც ხთისო მექიანა.
- ბაიაშვილი - ცოლისდაია ის შენ,
მოდის, თუ შაგიძლიანა.
შენ ცოლს ეხლა მეც ვაკოცებ,
თუ კი აქამდე კი არა.
- მინდოდაური - შენ არ იცოდი გინება,
რამ ეშმაკმ გადაგიარა?
- ბაიაშვილი - იცვლება კაცის გუნება,
ზოგ ადრე, ზოგი გვიანა.

მინდოდაური და ფრუშკა

- მინდოდაური - ფრუშკავ, რად-რა უკეთებენ
ემა ურემს კონკილასა?
- ფრუშკა - ეგეთა უჭკო რადა ხარ,
რასა ჰკითხავ ეოთილასა.
- მინდოდაური - იმითა, რო თავს არ დაჰხრ
ზედ რო იჯდე ორ კვირასა.

გოდერძი - ჩემთან გადმოხე, ხევსურო,
ენა გქონია წყეული.
მე იმათ კი არ მაფერო,
ვისთანაცა ხარ ჩვეული.

მინდოდაური - ძალიან მოგწონ ჩემ ქალი,
დასდინარ გადარეული.

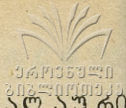
გოდერძი - მაშ სვაზე რად გაათხოვე,
რად დამწირე ეული.

მინდოდაური - შენ შალთმებულ ეტყობი,
ენა გაქვ გამოწეული.
შენამც თავის რძალ გარვენა
(ჩემთანა)

საბნის ქვეშ გამომწყვდეული.
სჩენი ყო მუხლის თავები,
წინ კაბა ამოწეული,
გენახა მინდოდაური
შუბლზე ოფლგადამცვრეული.

გოდერძი -

მინდოდაური - გასტეხე მინდოდაური,
რქები აქვ ჩამომცვრეული.

მინდოდაური და მიხეილ დადალაური
(მეხეილი)

- მინდოდაური - სუ ვიცნობ შენებ ცხენებსა,
ე უცხო რაღა გყოლია?
- მიხეილი - ესეო სიმამრმ მაჩუქა,
შენზე მეტ ჭკვა აქვ, გონია.
- მინდოდაური - გვერდულში გაზრდილ ეტყობა,
რა გრძელ საბჯენი ჰქონია.
- მიხეილი - თუ მოგწონ, ქეთოს წაჰგვარე,
განა ძალიან შორია.
- მინდოდაური - ქეთოს რა წელ-გულს
მასწყვეტავს,
ვირ თავისიგა ჰყოლია.

ხვთისო მინდოდაური და
ჭამაური კოფი

- კოფი - შინ წადი, მინდოდაურო,
მიჰბარდი თავის კერასა,
ქალები გყვანან მამსწრალი,
პატრონი უნდა ყველასა.
- მინდოდაური - დაჩვეულია ჩემ სახლი
სტუმარსა, ხალხის დენასა.
მოვლენ და ისევაც წავლენ,
ღმერთმა უშველოს ყველასა.

მარკოზა - მთათუშეთში ხალხ დამიდის,
ვამუშავებ ქარავანსა.

შამოვარტყამ ლაფანყურსა
მარმარილოს გალავანსა. . .

მინდლოდაური - შენ ცოლს სხვებზე უძრახავენ,
შენ დადიხარ ჯანამასა.

გუშინაც ქოჩორ - ყვითელი
სძრავდა ქუდის ყალამანსა,
ბუქნა დაჰკრის, დაიკვივლის,
ჰგვანდა ქუჩუკ-ყარაშანსა.

დარეჯან ხვთისოს ასული ბუკუკიშვილი და-
ბადებულა 1908 წელს სოფელ ბუჭყინტაში (მა-
ღაროსკარის სასოფლო საბჭო, დუშეთის რაიონი).
მამა - ხვთისო კარგი მოლექს-მოკაფი-
ავე ყოფილა.

დარეჯანს ბავშვობა მწყემსობაში გაუტარე-
ბია. წერა-კითხვა სიკვლე უსწავლია.

1923 წელს გათხოვილა ალექსი ბოძაშვილ-
ზე, რომელსაც ზედმეტ სახელად გაკრულას ეძ-
ახდნენ. ამის შემდეგ დარეჯანს მეტწილად გა-
კრულათ დარეჯანის სახელით ახსენებდნენ.

მთიელი კაცის მაშინდელი ცხოვრების მიხედ-
პირობები გაკრულას ოჯახსაც აიძულებს, ეძიოს
საცხოვრებლად უკეთესი ადგილი. ჯერ შარახევ-
ში გადასულან, შემდეგ საშევარდნოში (დუშეთის
რაიონი), ბოლოს 1935-36 წლებში კახეთში
ჩამოსულან და ლაფანყურში დამკვიდრებულან.

ცხადია, დარეჯანი ადრეც „სწერდა“ ლექ-
სებს, მაგრამ ჩვენს მიერ მიკვლეული ყველა
ნიმუში სოფელ ლაფანყურში ცხოვრების პერიოდ-
შია შექმნილი. ამ ლექსებზე დაკვირვება კი
დაგვარწმუნებს, რომ დარეჯანი ფშაურ პოეზია-
ში განსაკუთრებული მოვლენაა. დაგვიტოვა საუ-
კეთესო ლექსები და კაფიები, და რაც ძალიან
იშვიათია, ელექსებოდა (ეკაფიავებოდა) მამაკა-
ფებს, თვით საუკეთესო მოლექსეებიც კი ხშირად
„დაუმარცხებია“.

სოფელში ასეთი ამბავია შემორჩენილი: ერთ-
ხელ სამუშაოდან ბრუნდებოდა თურმე დარეჯანი.
გზაზე წამოეწია ხვთისო მინდოდაურს, რომელ-

საც ურმით შეშა მიჰქონდა. მინდოდური, სა-
კმაოდ ცნობილი მოლექსე, რომელსაც სხვადასხვა
დროს ღირსეული მეტოქეობა გაუწევია ისეთი
მოლექსეებისათვის, როგორც იყვნენ ფრუშკა,
ტოკა და სხვა, დარეჯანის ახლო ნათესავი იყო.
დარეჯანმა უთხრა თურმე მინდოდურს: „ხთისო,
მოდო, ვილექსოთ, თუ მაჯობე, ხინკალს მოგიბა-
რშავ და ანწლის არაყსაც დაგაღვეინებ, თუ გა-
ჯობე, ეგ შეშა ჩვენსა დაცალეო“. არავინ ყოფილა
მოწმე მათი მაშინდელი ლექსობისა, სამაგიეროდ
ის კი ბევრმა ნახა, რომ იმ საღამოს მინდოდა-
ურმა შეშა დარეჯანის სახლში მიიტანა. ერთხელ
ხატობაში დარეჯანს ნიკო მამალაშვილმა შეუღე-
ქსა:

„ეგ ვინლა მოგყავ, დარეჯან,
ხელი ხელს რო გაქვთ გამბული?“

„ეს ვითომ ხევისბერია,
თვალებ სურა ჯაქვ ამბული“.

დარეჯანმა მოწინააღმდეგეს ლექსობის გა-
გრძელების ხასიათი წაუხდინა.

დარეჯანი ქმარმა მიატოვა, მაგრამ ოციოდე
წლის შემდეგ, ვაჟიშვილის ქორწილში ეწვია. ლე-
ვან ბოძაშვილმა ამის თაობაზე დარეჯანს შეუმ-
ღერა:

„რასა ჰფიქრობ, ბუკუკაო,
მოგივიდა გაკრულია?“

„ეგ მე ვერას გამამრჩება,
ოცდახუთ წლის წასულია“.

დარეჯანის ამ პასუხს ხალხი ტაშით შეხვდა.

დარეჯანმა ბევრი მსუსხავი სტრიქონი მიუ-
ძღვნა კოლმეურნეობის ბრიგადირებს, აგრონომ-
ებს და კანტორის მუშაკებს:

„აგერ მოდის გიგაო,
როგორც თავი ბიგაო.
ლევანას ეუბნებოდა,
ნამკალი რას გიგაო“.

„ოვჩარენკო ფედიო
ლაფანყურის ბედიო.
სხვად კი არაფერი უჭირს,
ცოტა-ცოტა ყბედიო“.

„ფიქალო, ფიქალო,
დაჯე, სულარ მიჰქარაო.
პორთველი ხო ჩამოგართვეს,
ვერ ატარე დიდხანაო“.

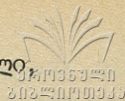
„კანტორაში მომუშავე
კობტა ამხანაგებია.
სუკნო-შიოტს ჩაიცომენ
მიტომ მეთამამებია“.

ერთხელ დარეჯანი წასულა ნახირში. იმ
დღეს მის მეზობლებს („ნავროთ“) ქორწილი
ჰქონიათ. დარეჯანმა მინდორში გაიგონა დოლ-
გარმონის ხმა, გაანება ნახირს თავი და ქორ-
წილში წავიდა. რა თქმა უნდა, ნახირი დაიკარ-
გა. სანამ სხვები მალექსებენ, თვითონ მივხედ
საქმესაო, იფიქრა დარეჯანმა და იმავე ღამეს,

„პირველი მამლის ყივილისთვის“, ლექსიც მზად
ჰქონდა:

ნავროთა ჰქონდა ქორწილი,
დიდი, პატარა კიოდა,
გვიგვინებს დოლი, გრიალებს,
გარმუნიც ამოჭყიოდა.
თაძაძობს დარეჯანაი,
ტლინკურში ამოდიოდა,
იმის დაკარგულ ძროხები
მაჩხაურს გამოდიოდა.
შამაჰბევიყო ჯეჯილსა,
სადაც მწვანედა ღვიოდა.
სადღა ახსოვდა ძროხები,
ლუდი და ღვინო შხიოდა.
მაშინდა მაჰგონებიყო,
მზეს სხივებ აღარ სდიოდა.
„რა ქნა მაგ დანელებულმა?“ -
მთელი უბანი ჩიოდა.
ერთი მყავ, ისიც თან წაჰყვა,
მე რა თავს გადამდიოდა.
ნეტავი გამაგებინა,
ვის უფრო გული სტკიოდა!
მჭედლურთ მარიამს ამბობენ,
გულზე ცეცხლ გადასდიოდა.
გამამივარდა გზაშია,
მტრებულად ჩამამკიოდა.
ცოტა არ იყოს შავშინდი,
ცრემლები ჩამამდიოდა.

გამწარდა ჩემ წილ ქორწილი,
ყელშიაც ამამდიოდა.
ეს ლექს რო შავარემონტი,
პირველ ქათამი ყდოდა.

X X X

დაგწერ და დაგწერ, წერილო,
გადაგაყოლებ ქარსაო.
წადი და შამაუარე
წითელ არ მიის ჯარსაო.
ნაშვილობი მყავ წასული,
თი თქოს მირჩევნავ ძმასაო.
ლაფანყურაის ბადალი
რუსეთს გაჰკვივის თავსაო.
ნეტავი კიდევ მაჩვენა,
არას ვიტყოდი სხვასაო.
*მოკლედ, აღარა მწადიან
სამუშაოზე წასვლაო.
ერთხელ რო ხელმძღვანელობდი
ლუკაის ბრიგადასაო,
ერთხელ რო მოსორნაშა
ვიყავით სამარგლავსაო,
შენ რო სთქვი, არას ვიდარდებ,
მარტო ვინატრი მთასაო.
ივანე ლაშქარაშვილო,
დამცველო რუსეთისაო,
ნეტავი მოგცა ერთი და,
დამფიცებელი მზისაო.

ცოლას კი არას ვიტყვოდი,
გამლადე არი სხვისაო.
არა მწამ ცოლის დაწირვა
ჯარში წასული ყმისაო.
მაინც ედება საძრახი
თუ გინდ ქალ იყოს სხვისაო.
გულს არა შამაიყარო
ამ ჩემის საუბრითაო.
გათამაშე გუნება,
ვაჟკაცო, არა გი შაო.
ახლა გიამბო ამბავი
აქაურ ქალებისაო:
შაქურდებიან ერთადა,
ფერი აქვთ ყვავილისაო.
გულზე უბრჭყვინავთ ბროშკები,
მანათობელი ცისაო.
გამოვლენ კანტორასთანა,
იქ გამართავენ ლხინსაო.
თეთრადა ჯგეხენ ღამესა,
არ იძინებენ ძილსაო.
ვერ გაირევენ დაროსა,
დაროს რუსულაშვილსაო.
საღდათო, შენი მგონარე
ცრემლებით იბანს პირსაო.
ვაიმე, როდის მოვიდეს,
თვითთულ დღესა სთვლისაო.
მაზლი, ძმასავით სილაღე,
გამრთობი დარდებისაო.
ე ქალსაც კარგად ვინახავ,
ნუ გეშინიან მტრისაო.

წასვლაში დანაბარები,
განა კი დამავიწყდაო.
განაპირებით დავდივართ,
დავიწყებთ დასაცილსაო.
შენ გიჟმაჟობას ვიუბნებთ,
ჩვენ გვართობინებს ისაო.
ეხლა კი მისურვებია
სამსახურ მშვიდობისაო.

X X X

ი. მთიბელაშვილის დალუპვის გამო

მთაში გაზრდილი ფშაველი
კახეთს ჩამოველ ბარადა.
ლექსი რა სანიაზოა, I
უნდა ამოვთქვა ძალადა.
ცხვარო, დაიწვი, ტიალო,
შირაქში მდგარო ფარადა.
დაემზადება ილიკო
მწყემსებთან წასავალადა.
უმუხთლა ჯავის წერამა,
მზე ამაუხდა შავადა.
ძალზე ატირდა ერთი და,
მოდის ცრემლები ღვარადა.

I. სანიაზო - ხალისით საკეთებელი.

გვერდს უდგა სხვისა გაზრდილი,
სიტყვებს ამოსტევამს ბრალადა.
ილიკო მთიბელაშვილო,
იკურთხოს შენი გამზრდელი.
ვაჟკაცო, შენი დაღუპვა
მარჯვედ არ არი სათქმელი.
ვინ დაგიწყევლა მგზავრობა,
რო ჩაქრა შენი სანთელი.
შენი გზა აბალახდება,
შენი დის გულის დამწველი.
ძილი რამ დაგცა, ტიალი,
ცივ მანქანაზე წაჯდომსა.
როგორ დაგრია სიკვდილმა,
კაბინკის პირზე ნაწოლსა.
რაც შენ სიცოცხლე დაგაკლდა,
შენ შვილებს შეემატოსა.
შენ გამართული სახლ-კარი
მოს მარდეს მშვიდობაშია.
მამა ახსოვდეს შვილებსა,
დამრ ჩალი შუა გზაშია.
დაუვიწყარმც ექნება
სუ, თავის სიცოცხლეშია.
შენის ბედისმც ექნება,
ვინაც შენ გაგაქილიკოს.
ნეტა რა ენამ უნდა თქვას
შენი სიკვდილი, ილიკო.
შენი და არა გვიცავდეს,
ეგ შენი ცოლი ქვრივ იყოს.
მეც დავენახე მუდამა
შენზე ცრემლების მგრქვეველი.

ბევრი დამალა მიწაში
ძმა დისა გულის მჭმეველი.
თუ გინდათ, ჰკითხეთ სალომეს,
მჭედლურთ გიორგის დასაო.
ჩვენიმც მტერ ეძებს რვა დღესა
ტყვიით დაკარგულ ძმასაო.
ათასჯერ მტრისად მამრ ძოლსა,
დამრჩალსა შუა გზასაო.
შაქრივნის ყელში ტუსადსა,
აკრულსა გორის ფხასაო.
აღარა ფიქრობს გიორგი
მშობლების ცოდვა-ბრალსაო.
მე მინდა სახსოვრად იყოს,
ლექსად ამოვთქომ იმითა.
თუ საკადრისი იქნება
ნათქომი ჩემის პირითა.
ბევრის ლაპარაკ მეწადა,
ენა მიჭერავ კბილითა.
მეც თავის წუთისოფელი
გამიტარებავ ჭირითა.

1952 წელი ძალიან მოუსავლიანი იყო. ხალხს უჭირდა. ნამკალში გადიოდა. თავთავს კრეფდა. არჩევდა და ფქვავდა. დარეჯანიც წასულა თავთავის საკრეფად. თურმე კოლმეურნეობის თავმჯდომარემ (მთვარელიშვილი), პარორგმა (მჭედლური) და აგრონომმა (გიგა) მოაწრეს. მოკრეფილი თავთავის კონები ზურგზე აჰკიდეს და სალექსზე მიატანინეს. მართალია, დარეჯანმა მეორე დღეს იმდენი თავთავი მო

რიფა, რომ 10 კილოგრამი ხორბალი გამოუვი-
და. კოლმეურნეობის ეს „ვაი პატრიოტები“
მანც თავისებურად შეამკო:

დროება გამაიცვალა
ორმოცდათორმეტ წელშია.
დავკარგეთ ნამუშევარი,
ველარ ჩავიგდეთ ხელშია.

მენამც არ შავსწრებულიყავ,
არ დამცემიყო დარდები,
სი მშილთ გაგიჟებული
სადრა-რა გადავვარდები,

წასულ წელს წაველ თავთვობა,
დამიხვდა მთვარელიშვილი.
გვერდზე მაჰყვება მჭედლური,
დიდგულად გაცინებული.

წინ წამაუძღვა გიგაი,
წართმაზე დაპირებული.
წამართვეს ტომრიანადა,
დამტოვეს ატირებული.

თავთავ რარიგად წამართვეს
ერთის კვირაის მშიერსა.
სამთავ დაიწყეს სიცილი,
ცრე მღებს რო ვშლიდი ძლიერსა.

ვებვეწენ, ბევრი ვეუბენ,
მაინც არ შამიბრალესა.
დაკვრა—დაკვრაზე იყვიან,
მიბრიალებდნენ თვალებსა.

კალოზე მიმატანიწეს,
ზედ დააყარეს საღეწსა.
ფერაჰხდა ჩემის ცოდვითა
დღე მზესა, ღამით მთვარესა.

მეორე დილა გათენდა,
ვასრულე გულის ფიქრები.
თუ თქვენი ჯავრი შავჭამო
რაღა დარეჯან ვიქნები?

ხელში ავიღე ტომარა,
შიგნით ჩავაგდე საბელი.
ათ კილო კიდევ დავკრიფე
წი სქვილზე ჩამოსაყრელი.

დაიცა, მთვარელიშვილო,
ბევრი მაქვს შენთან სათქმელი.
იყალბე ლაფანყურშია,
ვერ გაივლიე სახელი.

რაღა ენას ბოჭორიშვილმა,
რა წყალს ჩაუდგეს მდინარსა,
ჩაგვყარა მთვარელიშვილმა,
რაგო არ იტყვით იმასა?

ვიურვეთ ბოჭორიშვილი,
თავმჯდომარეა ნანდვილი.
ამ სოფლის ფეხზე დადგომა
რადა გგონიათ ადვილი?
ვანშმად ვიტოვებთ ნაწილსა,
აღარა გვრჩება სადილი.

კ ა ფ ი ე ბ 0

გაკრულა ფშავში წავიდა
ბევრ-ბევრმა ჩაიცინაო.
ავდგე, ჩავკეცო კარები,
ჩამაუყარო რკინაო.
იტან, მარტოკაი ვარ;
არ შამიცვივდნენ შინაო.

X X X

ემა ლექსობას ქალაო, ო,
ქსელი გესწავლა, ჯარაო,
ერთ ჯუბან ამოგეხაჩნა,
მუხლებზე დაგეფარაო.

X X X

თავისა ვერა გამიგავ,
ვინ მავაზირებს სხვისასა.
რა იმას ვიტყვი ბეჩავი,
ჯარისასა და ქსლისასა.
ჯერ აბგა არ მამიქსოვავ
ოცდათოთხმეტის წლისასა.

ანიკო მჭედღურისადმი მიწერილი
წერილიდან.

დარეჯანი - ამბობენ, მინდოდაური
კარგადა ზმარობს ვირსაო.
მინდოდაური - როცა იქ არა მყევინხარ,
რა უთხრა გასაჭირსაო.

X X X

მინდოდაური - გაკრულას ორი ცოლი ჰყავ,
ერთი მე, ერთი -- იმასა.
მე კი დარეჯან მიჩვენავ,
ფოლადსა ჰგავის რკინასა.
დარეჯანი - სათქვენო ფშავით ჩამაჰყვა
ბოძათ ლევანის ვირასა.
ეცადეთ, მანამ წავალის,
იქავ მიჰყავის კვირასა,
დაჰჭებანეთ, გაგიყურდებათ,
არ გამოგართმევთ ქირასა.

ტოკა (ხთისო) ილარიონის ძე იმერლიშვილი დაიბადა 1867 წელს ბაჩალში (თიანეთის რ-ნი). ბავშვობა სღარიბესა და მოჯამაგირეობაში გაუტარებია. ამ საუკუნის 10-იან წლებში ჩამოსახლებულა თელავის რაიონის სოფელ ლიფანყურში, საიდანაც შემდეგ მეზობელ სოფელ გრძელჭალაში გადასახლებულა (ყვარლის რ-ნი).

გარდაიცვალა 1946 წელს.

ტოკა - ტყუილადა გაქვ იმედრ,
ვერ იტყვი ტოკასავითა.

მეტოქე - მაცალე, ჩემო ბიძაო, 1
ნუ ჰყვირი თოქმასავითა,
უცხო ბიჭ შამოგებარე,
უცოდვო ცოდვასავითა.
ცრემლებ არ ჩამამადინო,
დამტვირეულ კოკასავითა.

ტოკა - ძაან კი სვდილობ, მაგრამა 2
დაგაბამ ძროხასავითა,
ცხვირზე ამოგდებ ქორაკსა,
ულაყა ჩოკასავითა. 3

- - - - -

1. თოქმა - ხარის სახელია
2. ქორაკო - ჯორის აღვირი ხის საცხვირით
3. ჩოკა - მამალი ჩოჩორი.

ჩონქარა გაბიღოური და ტოკა

ტოკა - ჩონქარავ, რასა ჰფიქრობდი,
ბატარქალთან რო სწვებოდი?

ჩონქარა - თბლობით მენანებოდა,
დაუჩვეველსა ვჩვევდოდი,
ისეთ გულ მქონდის, გენაცვლე,
მითამ უოლ-მაყვალს ვკრეფდოდი.

ტოკა - ხალხს ტოკა ემატიებოდა,
შენ რო კუნტრუშთა სძრევდოდი.

ჩონქარა - მაშინ თუ ვიდუპებოდი,
დაუმარხავი ვრჩებოდი.

ტოკა და უცნობი მოღეძე

ტოკა - ხთისო ვარ, იმერლიშვილი,
ბატარქალაის გაზრდილი.
ისე ამოცყრი ღექსებასა,
რო თებერვალში - ღანძილი.

უცნობი - ფოშტის ფულ ველარ გიშოვნავ,
ხან ნაცვალ დაგდევის, ხან გზირი.

ტოკა - რა უყვათ, ტოკა გენაცვლოს,
საშოვნ არ არი ადვილი.
იჭრება პეტერბურღშია,
მე იქ ფულისად სად ვილი.

შეთე და ტოკა

შეთე - რად-არ დასწვები, ტოკაო,
რად-არ მასძებნი ჩალასა?

ტოკა - არ მეძინება, შეთეო,
შენ რად მაძინებ ძალასა.
გადმოვფრინდები, შამოგკრავ,
ჩხუბს გავხდი, ხათაბალასა.

შეთე - თუ დამკრავ, დედას გიტირებ,
დედასა - ბატარქალასა.

ყრუვ გიორგი და ტოკა

ყრუვ გიორგი - რად-არ ცოლს ირთავ, ტოკაო,
შენ ეგრე ყოფნა ბრალია.

ტოკა - თუ ეგრე გებრალეზოდი,
ქალ რად-არ წამამგვარია.

ყრუვ გიორგი - ჩემ ქალს არ მასწონ ბაჩალი,
კახეთი მასწონ, ბარია.

ტოკა - კახეთ თუ მასწონ, კახს მიე,
კიფოს ჭუკების მხალია.
წლისთავზე შვილებ აჩინოს,
გვერდით ექნება ქმარია.

ხ 3 თ 0 ს 7 0 ი მ ე რ ლ 0 მ 3 0 ლ 0 (6 0 3 1)

ხვთისო ვარ იმერლიშვილი,
 ნამუსზე თავშახვეული.
 ხარის ნახნავ არ მინახავ
 არც შარშანდელ, არც წლეული.
 სამი-ოთხი დღისა მედგა
 ზოგ დიკა, ზოგ ანეული.
 დამისეტყვა, წყალ-ღვარს მისცა
 ნელაი და ადრეული.
 ლაფანყურის გორებია
 ცოდვისაგან დარღვეული.
 საცა დარუება არი,
 სუ წყალ მოდის ამღვრეული.
 მიხა მიკვირს ნადირათი,
 რა თვალი აქვ დაწყეული,
 ბოლიოზე ბაღლ მოხელა,
 ძონძ-მანძებში გახვეული.
 რუსულათ ქალს აბრალებენ,
 არი მაგის გასრეული.
 დედისაგან მოკლულია,
 სისხლი აქვის ჩაქცეული.
 ეგე ხეს ცეცხლ შაუკიდეთ,
 იქავ შასდებს დაჩვეული.
 ეგ ე მაგას არ მაიშლის,
 ხევსური ჰყავ ასეული.

X X X

მაგით არ დამენახვება
ლაფანყურაში დგომად,
იმაზე შახოვიარე,
მოდის ძაღლების ბძოლად.
გაგიცვდათ, თეთრებ ძაღლებო,
ფუტკრის თეოზე წოლად.
გაქურდდა ბათურიშვილი,
მაგას სახელი ჰგონად.
ხეცათ დაჰჰარა ფუტკრები,
გეჯებ თან გააყოლად,
წინწინ წაღება მზითვისა
მე კი არ გამიგონად.

X X X

ხთისომ თქვა იმერლიშვილმა,
კაი ბიჭ უნდა ამ დროსა.
კაი ფარობა უნდარის
ხანჯარსა უქარქაშოსა.
თარუამ ფურებ დამიშრო,
ვერა ვცნობ დოვს და ხაჭოსა.
პირმზითის თივას ვუზიდავ,
შიგ ვურჩევ საწოლ-სადგომსა.
ავზიდნებ, ველარ ავდგები,
ჩემ გულ მიაქვის საგონსა.
ჩემ ფურებს ოქრო გამასდის,
ისი ჰგონავის პატრონსა.

ისეთ გული აქვ ჩემ ცოლსა,
რო არ ექნება ბატონსა.
დაჯდება, დასწვდის ფეხებსა,
ღმერთ თვითონ მოგცემს სარჩოსა.
ფარხაი ჰყავის ნაძმობი,
უზიდავს სარკე-საპონსა.
მაგას ნუ ავლევ, დიაცო,
თორო შავ ვირზე შავსომსა.

ა ლ ე ქ ს ი ნ ა რ უ ს ლ ი შ ვ ი ლ ი (კ ა კ ა უ რ ი)
ტ ო კ ა

ა ლ ე ქ ს ი - ჭკვიანად იყავ, ტოკაო,
ბეჩავ კაცი ხარ, საწყალი.
ტოკა - შენ თუ ხარ ნარუსლიშვილი
ემაგ ფარების სარქალი.
ა ლ ე ქ ს ი - წადი, დედაშენ მოძებნე
მუხაციხეში დამრჩალი.
ტოკა - შენი ჭირიმე, ალექსი,
ეხლა კი მითხარ მართალი.
ბაინდურთ საკეტურასა
მგონი შენ სჩხვლიკე ხანჯარი.

ტ ო კ ა დ ა უ ც ნ ო ბ ი მ ო ლ ე ქ ს ი

უცნობი მოლექსე - ისეთ ქალი მყავ, ტოკა
არ შავარდება ბწყკარია
ტოკა - თოფ დამკარ ორლულიანი,
თუ ხელ ვერ შავაკარია.

უცნობი მოლექსე - რას ამბობ, თვალეზღაობნილი
ბაღლია, უმეცარია.

ტოკა - ბაღლ თუა, ჯვარი ეწეროს,
დედა ბაღლების ფარია.

X X X

ტოკა და უცნობი მოლექსე

უცნობი მოლექსე - ჩემიმც ძაღლი გქნა, ტოკაო,
დამეზი ბავის ახლოსა.
კვირაში ერ თხელ გაჭმევდი
ცოვ წყალსა, ასლის ქატოსა.

ტოკა - ერთხელ ხო დავზეზდებოდი,
ცოლს ვუტირებდი პატრონსა,
სუ დავაჭმევდი ნადირსა
პატრონის ცხვარსა-დ საქონსა.

ლეთან ხვთისოს ძე ტვირთაშვილი, რომელ-
საც თანასოფლელები ტყიურას სახელით უწოდებ-
იციან და ახსენებდნენ, თელავის რაიონის
სოფელ ლაფანყურის მკვიდრი იყო. მისი მშობლე-
ბი (მამა - ხვთისო ჭრელის ძე, დედა - ბაბა-
ლე მახარეს ას.) ლაფანყურში ივრის ხეობიდან,
სოფელ არტნიდან ჩამოსახლებულან ამ საუკუნის
ათიან წლებში. ლევანი მათი მეორე შვილი იყო.
ის დაიბადა 1926 წლის 15 აგვისტოს სოფელ
ლაფანყურში. დაამთავრა სამკლასიანი სკოლა და
დაიწყო შრომითი საქმიანობა კოლმეურნეობაში,
ჯერ მწყემსად, შემდეგ კი სხვადასხვა საქმიან-
ობას ეწეოდა (მუშაობდა მეწისქვილედ, ტრაქტო-
რისტად, ზეინკლად ეთერზეთების ქარხანაში).

იყო შესანიშნავი სახალხო მთქმელი. მას
დაწერილი აქვს ბევრი კარგი ლექსი. შენონახუ-
ლია მისი რამდენიმე კაფიაც. თავის ლექსებში
იგი, როგორც წესი, ჰკიცხავდა და დასცინოდა
ხალხის საუკეთესო ადათ-წესების დამრღვევთ და
ყოველდღიურ ცხოვრებაში მახინჯ მოვლენებს, არ
ინდობდა სხვებს და საკუთარ თავსაც კი, მაგ-
რამ ყველაფერ ამას საოცრად თბილი და ტკბილი
სიტყვებით აკეთებდა. შემთხვევითი არ არის,
რომ თავის ერთ ლექსში ადრესატს ასე მიმარ-
თავს: „წარმოვთქვა ტკბილი სიტყვები, საწყენი
არაფერია“.

სიცოცხლის ბოლო წლებში ლევან ტვირთაშვი-
ლი ავადმყოფობდა. გარდაიცვალა 1975 წლის 5
მარტს. დაკრძალულია სოფელ ლაფანყურში.

ვარსკვლავო, დაბადე ბისავ,
 გემდური რამდენ რაზედა.
 დღეს მადღევ სათვალავითა,
 წუთებს მიწურავ წამზედა.
 ჩემფერა ბედის მგობელი
 ვინ არი ქვეყანაზედა.
 დაბადეებიდან ტანჯულსა
 გული მიკვნესის მასზედა.

X X X

ჯერ ძროხის ყოლა დავწყევლე,
 მერე გარევა ჯერ შია.
 თჩერედ შაუხვედრებავ,
 ჯოხი მამართვეს ხელშია:
 „მინდორში ვერას შააჭმევ,
 უნდა გარეკო ტყეშია“.
 ეშმაკთყურია დავლანე,
 მძლივ სადამ აველ სერშია.
 მყუდროზე ძილი მამინდა,
 წამოვიძინე მზეშია.
 ავდექ, არ არი არცერთი,
 ჩავვარდი განსაცდელშია.
 შამოვიარე გორები,
 ვიყურებოდი ხევშია.
 სოფელში უნდა ჩავიდე,
 შევატყობინო, წესია.

შაყრილან დედაკაცები
ყველა ქურბში, გზებშია:
„დაგვლუპე დასალუპავმა,
ცოცხალიმცა ხარ მკვდრებშია“.
შინ დედა დამხვდა ნაწყენი -
„და ვწვი ეგეთა მწყემსია.
ველარ მოვწველავ ჭერემას,
ვედრა მეჭიროს ხელშია.
ვალოკვინებდე მარილსა,
ვეჯდე მარჯვენა გვერდშია“.
სალომემ გამასამართლა,
რძალმ წამიკითხა ლექცია:
„დაგვლუპე ორის პატრონი,
ხელს ველარ ვურევთ რძეშია“.
იმ დამეს არ დამაძინეს,
ლამფით მავლიეს ბნელშია.

მიხეილ კეჭრიჭვილი

რა დაგიშავე, ძმისწულო,
გადამეკიდე ძალითა.
რო სიბერეზე დამძრახე,
დროებას მისდევს მკვდარიცა.
გმტყობა, მასჯერებულხარ,
გწმძღარხარ კორმის ჭამითა.
უწყენავ ქერის არაყსა,
ნაზიდსა შუადამითა.
შენ როგორ ახალგაზრდა ხარ,
ერთ კბილ არა გაქვ თავისა.

შენც მოგებაზე წასულმა,
ოჯახ დაღუპე თავისა.
ორ ღორი ჰყვანდა შენ ცოლსა,
გარეკე მალვა-პარვითა.
დაჰპირდი, კარგა დავკვებავ,
მსუქანს კარგი აქვ ფასიცა.
გაჰხე ეშმაკის მოწილე,
ტყე-ღრეთ აჭმევდი ნადირსა.
გოგოას რაღას უქადი,
თქვენ ფერმის გამგეს ნამდვილსა.
როგორ უდოლებ ღორებსა,
ან რამდენ გოჭი ჰყავისა?

ზაურ ჯ ა ბ ა შ ა ნ უ რ ს

დამწყვდეულ ბაღებს ვერა სთვლი,
შენ ყოფაქცევას ვემდური.
მჭედლურთ ბაღლ როგორ დაჰკარგი
მალაზიაში შესული?
დისწული როგორ ვერ იცან,
ისიც ნახევრად ხევსური?
დირექტორს როგორ მიუხვალ,
სკოლისთვი ასე ერთგული?
პედაგოგ მაინც არ იყო,
განათლებაში შესული.

მბრძანებლობს კინთაის შვილი,
 წვერმოშვე ბული ყბაზედა.
 გაიბოტიტნებს ქობშია,
 გაიდრიცება ჯანზედა.
 ნაცარში რუკას მიხაზავს,
 „აქ წახვალ საძოვარზედა!“
 ამაიბრუნებს მაჯასა,
 საათს მინიშნავს წამზედა:
 „ოთხს უნდა ეკლდეს ოც წუთი,
 ხბოებს რო ჩაჰყრი წყალზედა!“
 ერთხელ არ მეტყვის იმასა,
 მწყემსო, რა გიჭირს, რა გხდება.
 ორას გრამ პურზე მიმაგდო,
 ხუთას გრამია ძაღლზედა.

0 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

რად შამარცხვინე, ძმისწულო,
 გემდური ბიძაშენია.
 ბილიკზე დაგიეთესავის
 მე შოკის პირით ქერია,
 უძრავზე გადაგიყრავის,
 დაჭწვი ტექნიკა შენია.
 ტყუილად გიმუშავებავ
 ეგ უბარაქო ხელია.
 თოვლ გაშრა, ქვიშა გამოჩნდა,
 ერევა სამარგელია.

პირ უჩან ცოტა-მატასა,
ბევრი გაქვ განაცდენია.
მაღე მეველეს ეცადე,
დაგიღეინებს მტერია.
მკონავსაც გამოგაყოლებ,
თუ გექნა მოსამკელია.
ძნის მგებლად ბებერს გიშოვნი.
გამოცდილებით ძველია.
ამაზე მეტად ბიძამა
როგორ შაგიწყოს ხელია.

მიხეილ ივანეს ძე კეჭრიშვილი დაიბადა 1923 წელს თელავის რაიონის სოფელ ლაფანყურში. მისი მშობლები ჩამოსახლებულან თიანეთის რაიონის სოფელ არტნიდან 20-იანი წლების დასაწყისში. დამთავრებული ჰქონდა 4 კლასი. მთელი სიცოცხლის მანძილზე ეწეოდა შრომით საქმიანობას. გარდაიცვალა 1983 წელს სოფელ ლაფანყურში.

X X X

უნდა ავწერო ჩემ თავი
 ერთი პატარა კალმითა,
 დამაწვა მთელი სიმძიმე,
 გული გამევისო დარდითა.
 ფიქრის მორევში დავცურავ
 უიალქანო ნავითა,
 ვედარც გამოსვლას ვახერხებ,
 აღარც მშველელი მყავისა.
 ვემსახურები სოფელსა
 ხუთმეტ წელს ერთის სახრითა.
 ავი და კარგი თუმცა კი
 ყველა ერთ ხიდზე გადისა.

უნდა ვიუბნო მიხამა
თავის თავგადასავალი.
საწყალო ტლეკვაის შვილო,
ხეზე დაგიდგა კაკალი.
ჰკითხულობ, ვერავინ გითხრა,
საწუთრო ესრე რად არი -
ზოგი ყელამდე სავსეა,
ზოგი კი დადის საწყალი?
შენაც იმ საწყლებს ეკუთვნი,
როგორც მიწაზე მავალი.
პირსიბერისაკ გაჰბრუნდი,
გამოგერია ჭაღარი.
შენთვის არც ცოლი, არც შვილი,
არც შეგრ ჩნენ დედა-მამანი.
იქნება ლუკმას სჭამდე,
რო ჰყრფილიყავ ნასწავლი.
მაგრამ სუ აღარ ანათებს
ცაზე შენ ბედის ვარსკვლავი.
რაად გაგზარდა დედამა,
რაად გირწია აკვანი,
თუ ესრე აირეოდა
შენი ცხოვრების გზა-კვალი?
მანამა სვოცხლობ, ეწიე
მძიმე ცხოვრების ჭაპანი.
ერთი გზა დარჩა ბოლოსა,
შენიც ის არი წამალი.
ეგეც ბუნების წესა,
ყველას მოგველის საფლავი.

სული ჰაერში წავალის,
ლეში დარჩება დამჰალი.
ეგ არი, მაგით მთავრდება
ყველას ცხოვრების ან-ბანი.

X X X

ჯანამ კედლებ ააშენა
ლაფანყურის არეშია.
ვიწრო ჩარჩო მაუვიდა,
ვერ ეტევა კარებშია.
შამილი ჰყავ კალატოზი,
ერთურთს ჰკვლევენ თვალებშია.
ხელმარ ჯვედაც იმუშავეს,
ააშენეს სამ დღეშია.

ლუკა ილოს ძე მთიბელაშვილი, თანამედროვე სახალხო მთქმელთა ერთ-ერთი საუკეთესო წარმომადგენელია. იგი დაიბადა 1927 წელს თელავის რაიონის სოფელ ლაფანყურში, გლების ოჯახში. დაამთავრა ოთხი კლასი და დაიწყო შრომითი საქმიანობა კოლმეურნეობაში. ხშირად ავადმყოფობდა, მაგრამ საკუთარ ჯანმრთელობას ყურადღებას ვერ აქცევდა. 1973 წლიდან მესამე ჯგუფის ინვალიდია. მალე მხედველობის დაქვეითება დაეწყო და 1980 წლიდან სრულიად დაეკარგა. მაგრამ შესანიშნავი მახსოვრების წყალობით დღესაც აგრძელებს მელექსობას. ჯერ გონებაში ზეპირად თხზავს ლექსებს, შემდეგ კარნახობს ჩასაწერად. მისი ლექსები მაშინაც ასეთივე გზით იქმნებოდა, როცა თვითონ წერდა და კითხულობდა. ზეპირად იცის არა მარტო თავისი ლექსები, არამედ ძალიან ბევრი ხალხური ლექსი და ვაჟას თითქმის ყველა პოემა.

X X X

ვაჟა-ფშაველას

მუხლმოყრით მოგესალმები,
ჩვენო მამავ და მშობელო.
ტანჯული ხალხის მფარველო,
მჩაგვრელთა დაუნდობელო.
შენი სახელის ჭირიმე,
შენი ჭაღარა წვერისა.

გულის ფიცარზე გესვენა
ტკივილი ფშავის ხევისა,
მიწა - მშობელი, გამზრდელი
სამასი არაგველისა.
მთამ შაგვინახა სახელი
და ენა ჩვენი ერისა.
სადაც შენ მისვლა ვერ შესძელ,
მივიდა შენი ნაწერი,
მსოფლიოს ყველა კუთხეში
იციან შენი სახელი,
მიდის და მიდის ჩარგალში
გამოუღვევლად მნახველი.
გამარ თლდა შენი სიტყვები,
რაც გითქვამს, დაგიწერია,
წელში გასწორ და ღარიბი,
აღარვინა ჰყავ მტერია,
გამაიცვალა დროება,
ცხოვრება მშვენიერია
და შენი კალმის გამირებსაც
სუყველას მაულხენია.
ზვიადაური-დ ჯოყოლა,
აგერ, კლთის თაგზე მღერიან,
წინ უდგათ წინწანაქარი
მწვადი შიშხინებს ცხელია.
მასპინძელი ჰყავთ აღაზა,
მდინარეს გამაჰქცევია.
აქვეა ალუდაიცა,
ხელთ ხმალი დაუჭერია.
გვერდს უდგა ქისტო მუცალი,
ამბობს, ძმა არი ჩემია.

გველისმჭამელიც იქ არი,
ისევ ისეთი ბრძენია
და გოგოთურც აფშინას
ძმასავით გადაჭხვევია.
მთაზე ნავარდობს ლურჯაი,
თქვეს, გიგლიაის ცხენია,
თითონ სად არი ნეტარა
ეგ ფშავის ხევის მცველია.
არწივსაც მხარი მაურჩა,
აღარცა ტირის შველია.
მოხუცებულმა სანათამ
კაბა ჩაიცვა ჭრელია,
აღარა გლოვობს ქმარ-შვილსა,
ეყო, რაც ცრემლი სდენია.
ბევრია მოსაგონარი,
მე სად ჩამოვთვლი ყველასა,
აგე, ეთერიც ლამაზი,
ბაკში ძროხებსა სწველავსა.
კოხტად ყელმბღერებული
უსმენს ბულბულის სტვენასა.
ბახტრიონზე აქვთ ქორწილი
კვირიასა და ლელასა.
ნეტავი თვალით განახვა,
ფეხზედამც წამოგაყენა,
თამადაი ჰყავთ ზეზვაი,
ლუხუმმა ჯვარი დასწერა.
მთელ კახეთს გადასწვდენია
ლელაის ერთი ფარტენა.
არაგვიც დადინჯებულა,
ეხლა წყნარი და მშვიდია.

მეყოთ, ამბობს ისიცა,
რაც ცოდვა-ბრალი ვზიღია,
აღარ ვის აღრჩობს მდინარე,
სუყველგან გზა და ხიღია.
სადაც შენ ცხენით გივლავის,
ეხლა მანქანით მიღიან.
ფშავლის სოფლებში ბევრგანა
ელნათურები ჰკიღია.
აყვავდა ფშავის ხეობა,
იქ შენი ღვაწლიც დიღია.
შენზე ამბობენ სიტყვებსა,
შენზე ლექსებსა მღერიან.
შენს სახელს ეთაყვანება
შენი ლამაზი ერია.
ვაჟავ, ბუნების მგოსანო,
შენი ჭირიმე, შენია,
ნუ მიწყენ, თუკი სიტყვები
ვერ გითხარ შესაფერია.

X X X

მიყვარხარ, ჩემო სამშობლოვ,
ადგილო ომთა-გორიანო,
თვალუწვდენელო ჭალებო,
მთების კალთებო, ტყიანო,
მთებო, ყოველთვის მდუმარევ,
ჭიუხნო ნადირიანო,
ჯიხვების კვალზე მავალო,
ვაჟავ, ფეხწრიაპიანო,

როდისა ნახო ტივლები,
სიათა გაახმიანო,
კლდის ძირში ცეცხლი დაანთო,
შამფურებ დაატრიალო.
შენაც მიყვარხარ, ლოპოტავ,
მთების ანკარაწყლიანო,
ხან ამღვრეულო, მყვირალო,
ხან დროს წყნარო და ჭკვიანო,
ფრთხილად იარე, ძმობილო,
არაფრით დაგვაზიანო.
ჩემო ლამაზო სოფელო,
სამოთხევე ყვავილიანო,
დედის რძესავით ტკბილო და
დედის მკერდით რძიანო,
წყლითა, ტყითა და მიწითა -
ყველაფრით ბურაქიანო.

X X X

ტი ალო, ანდარეზაო,
ვერ ვძლები შენის ცქერითა.
ნეტა მაგხელა რამ გშობა,
ცას ებჯინები წვერითა.
დაბლა ლაფანყურს დაჰყურებ
მოღერებულის ყელითა.
თითქოს მოხვევნას უპირობ
ორის გაწვდილის ხელითა -
ერთია სათუშო გორი,
მეორით - დევის ხვრელია.

ერთ გვერდზე საფსტიე გაკრავ
დაყუდებულის ცერითა,
მეორე მხრიდან - სამწყარო
ძმასავით გიდგა გვერდითა,
თი თქოს შენ ტყუპის ცალია,
სუ შენა გგავის ფერთა.
ხან ჯანლებ დაგეხვევიან,
დაიბურები ბნელითა.
ზეცა გიგზავნის ცვარ-ნამსა,
ტანსა გბანს თავის ცრემლითა.
მერე მზე გაშრობს, გაგათბობს
უხვად სხივების ფენითა.
გულ-მკერდზე გეაღერსება
გრილი ნიავი სტვენითა.
აბიბინდება ბალახი
გასათიბავი ცელითა.
შიგ ყვავილები ჰყვავიან
ათასნაირის ფერთა.
მალლიდან ცივნი წყარონი
დაბლა მოდიან მღერითა.
რა ლამაზი ხარ, რა კარგი,
არ ითქმის კაცის ენითა.
მამაგონდება წარსული,
გული მევსება ლხენითა -
ტყოს პირას ჩვენი ქოხები
ნაგები სიპის ქვებითა.
მალლიდან გადახურვილი
ქორაფის ნაქერქლებითა.
აქეთ და იქით ტახტები,
შუა-კერანი ცეცხლითა

და კერათ თავზე ძობანი,
კობტად დაწული წნელითა.
მალა გორაზე ხატობა
პეტრე-პავლობის წესითა.
ბევრჯერ მირბენავ, ტიალო,
შენ ტანზე ჯოხის ცხენითა.
ეხლა კი მოხუცილა ვარ,
ვათენ-ვალამებ ხვნეშითა.
წინაპართ განავალ ბილიკს
მივყვები ჩემის ფეხითა.
მივებარები შავ მიწას
გაუმაძღარსა ლეშითა.
ომიტომ გემშვიდობები
ა ემ პატარა ლექსითა.

X X X

ისევ შენ მოგწერ წერილსა,
ნუ იწყენ, ჩემო მთვარეო.
მზევ, გორის პირას მისულო,
ჩამამავალო მალეო.
სიცოცხლის დიდო იმედო,
რა მალე გამეყარეო.
არ მოგელოდი მაგასა,
ნეტავ რად გამამწარეო?
რად მიჰყევ სხვისა ენასა,
მტრები რად გამიხარეო?
შხამში ნალესი ხანჯალი
გულში რად გამიყარეო?

ოღონდ შენ იყავ კარგადა,
ოღონდ შენ გაიხარეო.
ი სევ მე ვიყო ტანჯული,
მე ვიყო მგლოვიარეო.
აღარც მე ვზოგავ ჩემ თავსა,
არც ხო შენ შამიბრალეო,
ერთხელ ნუგეშისმცემელი
სიტყვა არ დამიბარეო.
დამადნე, როგორც სანთელი,
ჭლექიანს დამადარეო.
მოსწამლე ჩემი სიცოცხლე,
სხვის ყოფნას ანაცვალო.
მომწყინდა ესეთი ყოფნა,
ნეტავი მამკლა მალეო.
შენც გაიხარებ და მენაც,
მეყო, რაც ცრემლი ვღვარეო.
და სიკვდილის წინ, ლამაზო,
აი, რა დაგავალეო:
„რო მოვკვდე, მოდი, მიხილე
კუბოში მწოლიარეო.
მიტირე შენგან ტანჯული,
ცრემლები ჩამოყარეო.
ტკბილი სიცოცხლის მაგიერ
სამარე გამითხარეო.
და მიწა შენის ხელითა
ზედ გულზე მომაყარეო.
მერე ნება გაქვ, სიცოცხლევ,
ვინც გინდა შაიყვარეო.
მხოლოდ გახსოვდეს მენაცა,
ნუ დამივიწყებ მალეო.

იცოდე, შენგან, ლამაზო,
მრავალჯერ ცრემლი ვღვარეო,
დავკარგე ახალგაზრდობა,
შავს მიწას მოვეფარეო”.

XXX

ლუკამ თქვა, დავბერებულვარ,
მიმომწმებს ჩემი ჭალარა.
ტიალმა წუთისოფელმა
რკალივით წელში მამხარა.
დამადნო როგორც სანთელი,
მარტო ეს როდი მაკმარა —
ბევრმა ფიქრმა და წუხილმა
გონება გამამაცალა.
ყროლი ყოფილან სიბერე,
კაც სამარცხვინოდ გამხდარა.
ერთი ნატვრა მაქვს გულშია,
მისულს სამარის კართანა:
ცოტა ხანს გამაჯჟილა,
დიდხანა ვნატრობ აღარა.
სადაც ვყოფილვარ, მივლავის
კიდევაც შამამატარა.
სუ ფეხით შამამავლია
ჩემი ლამაზი წყალ-ჭალა,
მაღალი მთების ბილიკზე
გამატარ-გამომატარა.
კიდევაც დამაღვინა
მთის ცივი წყარო ანკარა.

სწორებთან ლხინით გამაძლო,
შრომითაც კიდევ დამღალა.
ვინაც მიყვარდა, უყვარდი,
იხიც ჯეილი შამყარა.
მერე კი მამკლა ჯეილი,
სიბერე აღარ მაცალა.
დამიტირებდა სოფელი,
არ მიტირებდნენ - არცა რა!
იმას ხო აღარ იტყოდნენ,
მადლი მოსვლია, მამკვდარა.

X X X

ლუკამ თქვა ჩაფიქრებულმა,
ღმერთო მაღალო, მიშველე.
რა ჩუმად წამამეპარა
ეს სატილო სიბერე.
წამია წუთი სოფელი,
გული ვერაფრით ვიჯერე.
თუმცა ბევრი ვთქვი ლექსები,
ფშაურიც ბევრჯერ ვიმღერე.
ცუდ კაცს დავუგმე ნაქნარი,
სიკეთის გზები ვუჩვენე.
კარგი ისედაც კარგია,
ყროლს მაინც ვერა ვუშველე.
ბოროტს რაც უნდა ეუბნო,
მაინც სავსეა შხამითა.
ვერც ქურდი კაცი გამძღარა
არამი ლუკმის ჭამითა.

ბოზი ბოზობას არ მაჰშლის,
გინდა დაჰკუწო დანითა.
ლოთს ვერ მააწყენ სასმელსა,
გინდა ასმიო ჯამითა.
ზარმაცი ღარიბი რჩება
მუდამ სავსეა ვალითა.
კარგია მშრომელი კაცი,
ლუკმას შოულობს ჯანითა.
ბუნებას ყველა სჭირდება -
კეთილიცა და ავიცა.
ტკბილს ვერ უნახავ გემოსა
თუ პირ არ გიწვავ მწარითა.
სიკვდილიც სუყველასა ჰკლავს,
არ ვისთან იკვრის ზავითა.
ვერც ვინ მუქართ აშინებს,
ვერც ყიდულობენ ქრთამითა.

X X X

ფულს, მოგიკვდეს მამგონი,
ცეცხლშიამც დაიწვებია.
ხან თუ მარგე ხარ კაცისთვინ,
ცუდსაც კი ბევრსა შვრებია.
შენ გადარიე ქვეყანა,
ერთურთს წაჰკიდე ძმებია.
აღარ ვინ ინდობს ერთურთსა,
როგორც მშიერი მგლებია.
შენი გულისთვი კაცს ჰკლავენ,
შენი გულისთვი კვდებიან.

სიმართლეს ძალა წაართვი,
ბოროტს გაუხსენ გზებია.
ვიღაცებს ჯიბეს უსქელებ,
მშრომელ კაცს ენატრებია.
სამართალიც და კანონიც
ორივე შენი ძმებია.
ორივე შენ გემორჩილება,
სადაც კი გამასწრდება.

X X X

საწყალო. ხორცის ხინკალო,
შენც გაიფუჭე სახელი.
ვინ მოგიგონა პირველად,
იმას დაადგეს ნათელი.
შენი სამშობლო ფშავია,
ბაკანი, ხონჩა, საცერი.
კაი მსუქანი ცხვრის ხორცი,
ქეიფიც იმის საფერი.
წვრილი და კობცა ნაოჭი,
გაქებდეს შენი მნახველი.
ხონჩაზე იყინებოდეს
წვენი ზედ ჩამონადენი.
იუკადრიც სოფელი,
ასდევქ, ქალაქში წახველი.
თეფშებზე წამოგასკუპეს
ერთი უჯმაჯი, სამზნელი.
თავი გაქვ უშველებელი,
ვინ არი იმის შამჭმელი.

გულადაც მწვანელ ჩაგიღვეს,
ცოტ-ცოტა ხორცის ნაჭერი.
სირცხვილით როგორა სჩნდები,
თავის წინაპრის შამრცხვენი.
ქალაქში რასაც გიზამდნენ
ვერ თუ იცოდი მაგთვენი?

X X X

ღვინოვ, რა საოცარია
ძალა მაგ შენი ძალისა.
მდიდარს რო გააღარიბებ,
რო გაამდიდრებ ღარიბსა.
უჭკოსთან შენაც უჭკო ხარ,
ბევრჯერ მქნელი ხარ ავისა.
ჭკვიანთანა ხარ ჭკვიანი,
იცი დადება ზნისა.
ცოცხალს შენ აძლევ ნუგეშსა,
დამმარხველი ხარ მკვდარისა.
უშენოდ კაცი არ ვარგა
არც მთისა, არცა ბარისა.
კაცს ტკბილად შეეპარები,
როგორც ალერსი ქალისა.
რამდენიც მეტი დავლიე,
სუ უფრო წამახალისა.
არც სიღარიბე მაწუხებს,
არც ფიქრი მომავალისა.
გული მეძლევა რკინისა
და ძალა ამირანისა.

მტერიც მოკეთე მგონია,
არ მეშინია შარისა.
ღვინოვ, შე ჩაგრულთ მკურნალო,
ჭირიმე შენის ძალისა.
შერცხვენელ იყოს, ვინც დაჰგმოს
სიტყვა— პასუხი მთვრალისა.

X X X

ლუკამა 'თქვა, მაისმინეთ
ყველამ ჩემი თათბირობა:
ყროლი ცოლის წურთნა დავწვი,
ბოზი ქალის ქმარ— შვილობა.
ქურდი კაცის მეზობლობა,
მლიქვნელ კაცის ხმა— ტკბილობა.
სულელ კაცთან მეგობრობა
ნუ გგონიათ ადვილობა.
ლოთი კაცის პურ— მარილი,
იმის სამხარ— სადილობა.
კოჭლი კაცის თამაშობა,
ბრუციანის ნადირობა.
ლუბი ქალის წლიკვნი დავწვი,
დაბალ კაცის გაზდილობა.

X X X

ხალხი გემდურის რადღაცა,
ჩვენო მეთონე გოგია.
წონაში ძაან დააკლო,
იმა ზე გლანძღავს ზოგია.
ზოგ იმას, ამბობს, ათხელებს,
ეგ ხელებ დასახმობია.
კუჭზე ცუდადა მოქმედებს,
პური თუ გასაშრობია.
არც ინახება დიდხანა,
მაეკიდება ობია.
მეპურეობა, გიორგი,
უბრალო საქმე როდიჟ?
მაგ საქმისათვი ლალატი
არ არი დასათმობია.
ვინც უღალატებს მაგასა,
ცოცხლად ტყავგასაძრობია.
ხალხში სახელის გატეხვას
თავის გატეხვა სჯობია.

X X X

ყველაზე კაი ძმობილი
რეზო მყავ ხიმიკაური,
წავიდა ყარაულადა -
გერნის ქარხანას მაული.
მაგრამ წესრიგის დამცველმა
დაუშვა დანაშაული:

გადაჰკრა ორ-სამ არაყი,
წეს დააყენა ფშაური.
ქარხნის შესავალ კარებში
ატეხა აურ-ზაური.
ხალხისგან გაბრაზებულმა,
ავტობუსს დაჰკრა თაური.
რკინას რას გამარჩებოდა,
თავ დარჩა გადატყაული.

X X X

რა სწორა სროლა გცოდნია,
ჩემო ნათლულო გოგო.
შენ ერთი სროლით ორს არტყამ,
ერთსაც ვერ არტყამს ზოგო.
ახალწელს მიეც სალუტი,
გახამიანე თოფო.
სოფელში ადარ დასწირე
სინათლე ჩასაქრობო.
ბეჭერ კი იტყოდა, ვინ იყო
ის ხელეზდასახმობო.
ზოგს სუფრა ჰქონდა გაშლილი,
ზოგს ცეცხლზე ედგა ქობო.
არ არი თოფი, ნათლულო,
უბრალო გასარ თობო.
ნუ ჰხუჭავ ორსაც თვალებსა,
ერთით კი გაჰხედნოდო.

იქნებ კაცი დგა შენ წინა
ის მაინც გაიგოდით.
ახლა სხვას არას მარტყა,
გახდე ცყავასადრობით.

X X X

მე მდურე ბა ზოგიერთი
ღექსების თქმა-წერაზედა.
თავის ნაქნარ თვითონვე სწყინთ,
მე ის მიკვირს ყველაზედა.
მოდით, ხალხო, ნუ ვიქნებით
ერთმანეთის წყენაზედა.
თუ იხათას არას იქამთ,
ვერც მე დავწერ ვერაზედა.
მე ხო თქვენი საქციელი
გამაქვ გამოთენაზედა.

სერაფიონ გიორგის ძე რუსულაშვილი
 ლექსეთა ახალი თაობის საუკეთესო წარმომადგენელია. იგი დაიბადა სოფელ ლაფანყურში კოლმეურნის ოჯახში. პროფესიით ვეტერ შალია. მუშაობს სპეციალობით. ემსახურება სამ ფერმას და მისი ლექსებიც სწორედ სახლიდან ფერმისაკენ (ან ერთი ფერმიდან მეორისაკენ) მიმავალ გზაზეა მოფიქრებული.

X X X

მანდ რას აკეთებ, ვალოდი
 ერთხელ სოფელშიც გამოდი:
 ხალხია დაწუხებული,
 ასჩქამდი, აიჩქამოდი.
 სოფელსაც უნდა შენება,
 სახლი სახლს დაამგვანოდი.

X X X

პარტრაიკომმა, ვაჟაო,
 გონება გაგიკაჟაო.
 აღარ გეთმონ თელავი,
 სახლები ცხრაეცაჟაო.

X X X

აქებენ წინანდლის ბაღსა,
კარგი ყოფილა, ლამაზი.
რა სჯობავ დედა სამშობლოს,
ცოტა დაფიქრდი, თამაზი.

X X X

შენ საქციელზე, ალექსი,
დაიწერება ბაღადა.
ფშა ველი, მთაში გაზრდილი,
საიდან მოხვდი ბარადა?
აქაც ხო მომაკვდავნი ვართ,
აქაცა ვხდებით ავადა.
ზოგს ისეთ სენი აწუხებს,
არ იკურნება თავადა.
აქით თელავში ვერ ვილით,
ბიჭო, შენ სანახავადა.

X X X

ქალების დირექტორობას
შენ მამაც შასძლებს, შოთაო.
შენ აქ წამოდი, ის - მანდა,
იქნებ მოიღეს გონთაო.

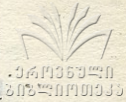
ვინაც კი სოფელშია ვართ,
არა გვჭირს კიბო, ქოთაო.
აქაც არიან ქალები,
ნუ დააკლდები სწორთაო.

X X X

შენ რაღას ჰფიქრობ, ზამბილი,
ხან ძვალ გიჭერავ, ხან რბილი.
შენში რატო არ იღვიძებს
გადიდკაცების წადილი?
ან კი საიდან მაიცილი,
პურ-მარლით ხარ დაღლილი.
დილით დაიწყებ ქეიფსა,
ვახშამს მაჰყვება სადილი.

X X X

შენი ადგილი, რამინი,
მართლაც შენზეა ამინი.
ისე ადგები სოფელსა,
როგორც კაცს „ი“ ვიგამინი.

X X X

და სწინაურდი, სოსო,
ჩაიცი, შაიმოსო.
თელავში როგორ იშოვნე
ვგ სკამი საუფროსო.

X X X

ვაჟავ, ნუ გადაგვარვიე -
კვირა დღეს პურის ქამასა.
ემმაკებ დაჰპატრონდება
ემა ლოპოტის ქალასა.
მკაცრად ნუ იჭერ ხელშია
პერესტროიკის ძალასა.
მთელ ზაფხულს გადაგვაყოლე
სენაუს, სილოსს და ჩალასა.
შარშან რატო არ მაჰქონდა
ვანოს მაგ ჩემონალასა.

ფილიპო რული ექსპედიციის წევრებს.
1986 წ.

ბოდიშს მოგიხდით სუყველას,
ექსპედიციის წევრებსა.
ერთ წუთით მოცლა არა მაქვ,
მუქთად ვინ გამაჩერებსა.

ხან ბარში ფერმაშია ვარ,
ხან ვლაშქრავ მთების წვერებსა.
ბაღებს, ქალაქით მოსულებს,
სერა არ დაუჯერებსა.
ვახუშტი ჰყავის ძმობილი,
უგზავნის ჩანაწერებსა.
სოფელში მომხდარ ამბებსა,
ლექებსა ათასჯერებსა.

რამ დამაბერა

მარტო ხელფასით ცხოვრებამ,
არაფრის გამორჩენამა.
ჩემ ხელში არაფრის ყოფნამ,
ყოველთვის სხვების ცქერამა.
ვითომ არაფრის ხედვამა,
თავის ტყუილად ჭერამა.
საქმის ვერ გათავებამა,
გაღმა-გამოდმა რბენამა.
ცოლის უხასიათობამ,
გაუჩერებელ ენამა
და ფერმის გამგეებისგან
ლაღუნებივით ღრენამა.
ნადავლის ხელში ჩაგდებამ,
სხვებისთვის არ მიცემამა.
ერთურთის წაკიდებამა,
საქმის წინ ვერ წაწევამა.

უთაო დირექტორების
ყოველ წელს შად-გადენამა.
გეგმის ვერ შესრულებამა,
ტყუილ ციფრების წერამა.

X X X

ლაფანყურელო ზაურო,
ენა რადა გაქვ გრძელია.
თბილისში წაუყვანიხარ
როგორც სახალხო მთქმელია.
გამოხვე ტელევიზორში,
ლექი სთქვი საკვირველია.
გვერდს ჯლუთა გეჯდა ქედელი,
ისიც შენსავით მსმელია.
დღეს კოლექტივის თაგვაცი,
მოწაწლე ძველისძველია.
სხვის ნათქომ რაში გჭირდება,
ჭკვა ხო არ გამოგელია.
თვითონ დაწერე, ციცაო,
ლაპარაკ იცი ბტყელია.
ლექი რა შენი საქმეა,
ხმალ უნდა გერტყას მჭრელია.
იგინებოდე, სწრინტავდე,
ტანს ჯუბა გეცვას ჭრელია.
ვაი რო ვერავინა გცნობს,
კაცის გაგება ძნელია.
ყალბ დიპლომით ხარ სკოლაში,
ვინ არი გამგებელია.

მა სწავლებლები ამბობენ,
ლაღოს მარჯვენა ხელია.
კიდევ სხვაც რაღაცა მიტხრეს,
არ არი გასამხელია.

ინტელიგენტი ბრძანდები,
ვერ გეტყვი, ჩემთვი ძნელია.

ვიცი რო სიმართლისათვის
მომელის განსაცდელია.

თბილისში ამირანი გყავ,
ბევრჯერ მიართვი ძღვენია.

სახლში უცხოებს ჰვატიყობ,
არავინ გინდა შენია.

მაღე გამოვა, იცოდე,
სოფლიდან განაჩენია.

მოგი კვეთავენ, ხევსურო,
შაგი მოკლდება დღენია.

ვეღარც არ ხოტში გადახვალ,
აღარა გყავის ცხენია.

რად უღალატე ხევსურებს,
ფშავში რად შამასძვერია?

გაგკიცხვენ, შაგაჩვენებენ,
დაგეკარგება ფერია.

ცოლი დაიწყებს ტირილსა

„რა ქმარი გადამერია,
ვინ მომიხიბლა მეუღლე,
ვინ არი ჩემი მტერია.

“აგრემც გაუწყდეს ოჯახი,
თვითონ კი დარჩეს შტერია”. —

იწყევლებოდეს ციალა,
თვალებზე უჩნდეს ცრემლია.

შურა ღმერთს ეხვეწებოდეს:
„მამკალი, მამასვენია,
უშველე, გუდანის ჯვარო,
შენი ჭირიმე, შენია“.

X X X

არ მამწონ, წუთისოფელი,
მისი უკუღმა დინება.
უსამართლობას რო ვხედავ,
ყელში გულ მამებჯინება.
ყროლს ზედ არავინ უყურებს,
ყველა კარგს ეპოტინება.
შეცდომადა მაქვ ჩათვლილი
განგების განაწილება.

X X X

სადაც კი სიცოცხლე ჰყვავის,
იქვე სიკვდილი ჰყუდია.
ზოგი თუ კაი კაცია,
ზოგის გრძნობები მრუდია,
თუ კი არავის უყვარხარ,
ეს სუყველაზე ცუდია.

X X X

ლექსო, რას ამებ-დამები,
ტვირთ, რამ აგრივ-დაგრია,
გულს, რას დადუმებულხარ,
ეშმაკმ ხელი ხვარ დაგრია?
ნუ გეშინიან, გამაგრდი,
შენი სიკვდილი ადრია.
სუყველა მომაკვდავია -
პროფესორი და გაგრია.

ნო დ არ მჭე დ ლ უ რ ი.

ერთხელა ლაფანყურლებმა
ვისურვეთ დათვთა დევნანი,
გვინდოდა ჩამოგვეტყავა
მათი თათების მტევანი.
წავედით, გადავიარეთ
ბოკვიანისა თავები,
გელდიაშვილში მივედით,
სიცივით გავხდით ავები.
თოვლი ფანტელად დიოდა,
ნისლი მიდამოს ბურავდა,
მწვერვალის სალი კლდეები
თოვლის საბანში ცურავდა.
სანადირთში მივედით,
საცა ჩავიდა კვალები.
შუბლზე შაყინულ ოფლშია
ძლივს მოგვიჩანდა თვალები.

შუადღის პირველ საათზე
თა თბირი ვქენით წამშია,
გვერჩია გამობრუნება,
თუ გვენადირა ნამშია?

- პავლემ თქვა ღიურაშვილმა:
დრო არ გვეყოფა, მგონია,
ღამის აქ თევა ცუდს გვიზამს,
უნდა ვიტანოთ გონია.

- ენგურა რუსულაშვილმა
გადაჭრით გვითხრა უარი,
თან მოგვიყვანა ფაქტები,
მარ თალი, მოუტყუარი.

- მე ვუთხარ, წამო, ჩავფარცხოთ,
ერთ საათ გვეყო უამითა
და დავამთავროთ წანწალი
უფათერაკო ამითა.

- გოგია ნადირაშვილსა
სისხლი სწყუროდა მგლურადა,
სხვების ეჭვებს და ფიქრებსა
არ იბერტყავდა ყურადა.

- ერთ ლეჩურელიც გვეტანა,
კურდღელაურში მცხოვრები,
გვიცქერდა გაკვირვებული,
როგორც მდიდარ კაცს მთხოვრები.

- ბადურა თურმანაული,
მა ღალი, გრძელ კანჭიანი,
ვატყობდი გულსა უღრღნიდნენ
ნადირობისა ჭიანი.

ერთ ფხანწალს ჩავეკიდენით,
კლდე დაგვეყურებდა რისხვითა,

ერთმანეთს სიცილს ვაყრიდით,
ექვსნი ვიყავით რიცხვითა,
ძალღი დაეშვა ფერღზედა,
თოვლმა გაიღო გრიალი,
ფეხი შააჭრა კლდეზედა,
გვესმოდა სისხლის თქრიალი.
მოვბრუნდით უნადიროდა,
სიცილ-ხუმრობის ჰანგითა.
ბადურამ ძალღი იკიდა,
მოგვღევდა მიძიმე ბარგითა,
ენგურა თოვლს გვიკვალავდა,
კაცი ქცეული ლავადა.
ბურუსში გზას ვერ ვიკვლევდით,
ქვას ვერ ვატყობდით შავადა.
უკან მე მოვყევ მონაცვლედ,
ხელგაყინული თავადა.
პირს გაგვიხსნი და უფსკრული
საშიშრად, გულსაწვავადა,
უცხად მოგვიწყდა ყინული,
პირი დააღო ავადა,
იღბალი ჩვენი, რო იმ დროს
თოვლი არ იქცა ზვავადა.
ენგურა უკან დაბრუნდა
ხელში გრძელ ჯოხის ჭერითა,
ვერ გვენობდნენ ჩვენი ბიჭები,
იხე ფიცვალეთ ფერითა.
საშინ უკანვე გაბრუნდნენ,
ჯოხის თუ თოფის ბჯენითა.

ქარი დაჰქროდა მზარავი,
ცივ თოვლს გვაყრიდა სტვენითა,
სამნი ზგავს თავზე გადავცდით,
ღიპ თოვლს ვკაწრავდით ქშენითა.
რაც შიში ვჭამეთ, მე მგონი,
ვერვინ გამოსთქვამს ენითა,
ენგურამ შამაუმღერა,
ჩვენც გაგვამხნევა სმენითა.
გიჟად მყოფს არვის უქნია,
რაც ჩვენ იმ დღესა ვქენითა.
გოგია სხვებს მიჰყვებოდა
აკანკალებულ ფეხითა,
არ იმშვიდებდა ნერვებსა
თოვლით, სხვათ ჩანაწენებითა.
მე ვუთხარ, რის გეშინია,
ორმაგად რად სცვეთ ძირებსა?
გინდ ცოცხალ ვიყოთ, გინდ მკვდარი,
ცოლი არ დაგვიტირებსა.
სუ დაავიწყდათ წამება,
რაც გზაში გამოიარეს,
ის ოხუნჯობა სიმწრისა
სიცილით გაიზიარეს.
ენგურამა თქვა, ბიჭებო,
შე საბრალისი ხმებითა,
სულ თვალწინ მედგა მალხაზა
მღიმარი, ხვეულ თმებითა.
განა ჩვენ თავზე ვზრუნავდით,
ყველა შინ მყოფზე ვფიქრობდით,
წელამდე ყინულს ვარღვევდით,
არ ვიღლებოდით, ვფიცობდით.

და გვიდგა 'ნანატრი წამი,
ბოკვიანის ყელს მოვედით,
გვიკვირდა, წამი წარსული,
გავლილი გზებით ყოველით.
ზოგმა თქვა, დღეის იქითა
არ დაძინებოთ ტყეშია,
ფეხს არ დავადგამ ამ ადგილს
სათოფედ თავის დღეშია.
მე კი ისევ მთა მიტაცებს,
თოვლი ნაკვალი კლდეზედა,
ან რა მამყოფებს სახლშია
გაჩენილს შავსა დღეზედა,
მივალ და დამეძინება,
გარეთ დამათბობს საბანი,
სულში კი გაყინული ვარ,
გულმ უნდა სწიოს ჭაპანი.
როდის-რა დაისვენებენ
ჩემი მოღლილი თვალები,
როდის-რა გადასწორდება
ტყე-მონადირის ვალები.
მე მაინც მთა მომიტაცებს
დამწვავენ მისი ალები,
საშობლოვ კავკასიონო,
შენ ჭიუხს ვენაცვალევი.

X X X

მეც ლექსის ეშხზე მოვედი,
თუმც მძლივსლა ვხედავ თვალითა.
ტყუურას ვულექსებივარ,
სიტყვებით წარამართა.
ქურდობას რაღას მაბრალეზ,
როდის დავდივარ ღამითა?
ბიკას რთ ქანთმეზ მაჰყვანდა
მე ვშველდი მხოლოდ ჭამითა.
რად გინდა ცილისწამებზ,
ფონში ვერ გახვალ შართა.
ჭყარაის გადაკიდებას
გირჩევნავ მაჰკვდე შხამითა.
შენზე არავინ იდარდებს,
არც ვინ გაივლის შავითა.
ვაჟაიც იყო ცალთვალი,
მაგრამ ვინ სჯობდა თავითა?
ისევ ისა ვარ, რაც ვიყავ
არა მამიშლავ ჯანითა.
მიდი, შენ საქმეს მიჰხედე,
მიღებს გიხეთქავს ზამთარი.
სუყველა შენ ღანძღვაშია:
დარო, ქალთამზე, თამარი.
ამდენ ხანს როგორ გაუძლე,
რკინა ჰყოფილხარ მაგარი.

კიდევ გაზარდოს დედამა
ვაჟკაცი შენი სადარი.
ძაღლების მოჯენჯილ ფეხსა
დაათრევ, როგორც სათარღ.
არც ვინ ოჯახში გპატიჟობს,
მარტო ლუკა გყავ ამქარი.
ხან-დროს ხოტოტა მოგივა,
დასტკბები, როგორც შაქარი.
იმასაც დედა მაუკვდა,
ძანა დარდობს საწყალი.
შენ იყო ალალ მამიდა,
არ გაუთხარე საფლავი?
მშიერა ხვარ გაისტუმრე,
კი ჩაუდევა საგძალი?
სრუნტიაც ყურს აღარ გიგდებს,
ეგ რაღაზე გყავ გამწყრალი?
ვაკაჭრელა ხო დაჭლუპე,
შენ დაუმტკიცე სახლკარი.
მამიდაშვილად გეკუთვნის,
ეგეც შენსავით შამფრთხვალი.

XXX

წი სქვილში ჩამოვიარე,
 ცოტა მაქვ ჩამოსაფქველი.
 მაუტანიათ საფქვები,
 ხალხ ილოდება რამდენი.
 ვკდთხულობთ მეწისქვილესა,
 არავინ არი მნახველი.
 გვარად პაპიაშვილია,
 ჯუმბერი ჰქვიან სახელი.
 დედაკაცები ჩივიან:
 „დაიწვას მაგის შამქნელი,
 საჭმელად დაფქულ მინდოდა,
 რას გამაარ ჩევს საცერი?
 ნიადაგ მსხვილად დაროხავს,
 წისქვილს არა ჰყავ მმართველი.
 წი სქვილ არ მაუკოდავის,
 შარშანავ გახდა სამ წელი.
 კარების ფიცარსა ხვდება
 წისქვილის ნასრფლ-ნამტკრევი.
 აბლაბუდებით გამბულა,
 ვინ არი მაგის დამგველი.
 თუ გინდა კარგადაც დაფქვას,
 ზიზლით არ არი საჭმელი.
 ხან დროს ქვითარსაც არა სწერს,
 „ქვითრებ არა მაქვს საწერი“.
 უქვითრო თვითონა რჩება,
 მაშ არ თუ არი სათქმელი“ .

ეგ მააშორეთ წისქვილსა,
კაც გამონახეთ საფერი.
საქმე თუ არ მოგვარდება,
კიდევ ბევრი მაქვს სათქმელი.
თუ აქ ტყუილი ეწეროს,
გალანძღეთ ამის დამწერი.

ხ ვ თ ი ს ლ ბ ა ი ა შ ვ ი ლ ი

X X X

წუხელ ტყიურას მიუველ,
„ჩემთან მოხვიდი დილითა.
ვენახის მორწყვა მინდარის,
გეპატიჟები იმითა.
მე ვენახს მოვრწყავ, ლევანო,
შენ პატივსა გცემ ღვინითა“.
შამოჩნდა თენებაზედა
გაცინებულის პირითა.
მთლიან ლოპოტა მეეგდო,
ხმა ჰქონდა არაგვივითა.
სავსე ხელადა დავუდგი,
ხვარ მიუტანდი მინითა.
დავლინეთ მე და ლევანმა
მუსაიფითა ტკბილითა.
დაჰლევს, შამიქებს ღვინოსა
გამოცდილ სირაჯივითა.
„რა კაი ღვინო გქონია,
ტკბილია შაქარივითა“.

დამიმდვრიალებს ბაბაღე:
„განა კი მოდის მილითა“.
ტყუარამ მიტხრა, „დავწვები,
ვე ღარა ვძლები ძილითა“.
მოცვივდნენ დედაკაცები –
„სატკივრით გაძელ, ჭირითა,
შენ საქეიფოდ დასდიხარ,
ჩვენ აქ ცრემლითა ვტირითა.
სუ დაგვეღუპა ბოსტნები;
სუ მთლად ამოხმა ძირითა.
ზამთარს წისქვილში შასძვრები
გაგუნგლვილ დახვალ ფქვილითა.
ზაფხულში წყალში ჩასდგები,
და სჯურავ კალმახივითა“.
გამაუვარ და ლევანი,
ტრიალებს კერატივითა.

03 ანო ნაჰვეთი აუ რი

როდის მოიდეს ზამთარი,
რო თავისუფლად ვიარო.
წავიდე სანადიროდა,
სიათა გავახმიანო.
მშიერა მწყემსი დავდივარ,
სუ მუდამ პური მშიანო.
გორველა ხუთ მანეთი ღირს,
ჩემ ჯალაფნ არა სვრიანო.

ვერც ხუთ მანეთსა ვმოულობ,
როსნამდე ასე ვიარო?
კამეჩებს ვერას ვაძუებ,
სად უნდა წავაგიალო?
სუ მაჩხაურში დამიდის,
ადიან, ჩამოდიანო.
ნელა მაკეებს ამბობენ
ზაქებს აღარა ჰყრიანო.
სამ კამეჩია ბერწადა,
არაფერს იწველიანო.
იარე, ნადირაშვილო
მარკოზავ, ვედრაიანო.
ხვარ გინდა, კამეჩის რძენი
ჯამაში ჩააცქრიალო.
ჭუკებს რძე არაად უნდა,
შენ-თავად უფრო გშიანო.
სოფელში ფარა დაუდის,
სუ ურძეოდა ზრდიანო.
მანდ ნუ გძინავის გრილშია,
ჩემონალაის ტიალო.
ან თობ აიღე, ან ცული,
ყანის მკან მოგვიდიანო.
ან ხუთ-ხუთ მანეთ შაკრიფე,
კიდუვატ მოგითვლიანო.
დამხმარე ჩიტაური გყავ,
რევიზიაი ჰქვიანო.
შენ ჩამოტანილ ხორბალო
ჯერაც არ დაგვიფქვიანო.
იმ ფულით ნაყიდ ბაბორი
ისევ ტანზედა გცვიანო.

ყველას ხუთ მანეთ დამტყუვნევ,
შენც კომუნისტი გქვიანო.
ზოგიერთ. ობოლ-ქვრივები
ბაღებს ცოდვითა ზრდიანო.
ეხვეწებიან დედებსა,
„დედაო, პური გვშიანო“.
„ეხლა მარკოზა მოგვიტანს,
მიწანიმც ჩამაჰშილიანო“.
ე მაგის გამკეთებელო,
დიდ იურისტო ჭკვიანო,
ე ხალხი თითოობითა
როდის-რა გაგიცვლიანო,
იმ ფულსაც გაშოვნიებენ
თვალეზსაც წამოგთხრიანო.
ე მაგის მალექებელსა
დიდ მავნეს მეძახიანო,
პირველ ხარისხის მწყემი ვარ,
აქით აღარა მცვლიანო.
ჩემებ კამეჩებ დასუქდნენ,
სიმინდს ძირითა სწვდიანო.

ი თ ა ბ რ უ ს ლ ა შ ვ ი ლ ი

X X X

შორით გიგზავნი წერილსა,
სალამი, ჩემო დედაო.
გული გაქვ დაღონებული,
შვილებს ვეძარა ხედაო.
თავის ფიქრებში გარ თულსა
ღამე არ გეძინებაო.
დედისთვის შვილი წყლულია,
მის დღეში არა რჩებაო.
ხან გაფუწყრებით მშობელსა,
ხან დროს კი დაგვიტკბებაო.
თჯახში როგორ ვიცხოვროთ,
გვასწავლის, მოგვიყვებაო.
აღარა ვიცი სოფლისი,
რა ამბავია ჩვენსაო.
ვინღა აიღებს ნამგალსა,
ვინღა გალესავს ცელსაო?
ჯარში წავიდნენ ბიჭები,
ანადგურებენ მტერსაო.
იქნება უჭირს დედასა,
არვინ უკიდებს ხელსაო.
არვინ შაუბამს ურემსა,
არც შაუკაზმვენ ცხენსაო.

მივნატრი ჩემსა სამშობლოს,
 აყვავებულსა მხარესა.
 გაღმა ლოპოტის ხეობას,
 მინდორში მოსულ მწვანესა.
 ნეტარ ველარა ვნახავა
 ჩვენ ძირთახევის ქალებსა?!
 პირადმე ამომავალსა
 ცხვარ-ბატკანს, ფშავლის ფარებსა.
 უკან გაყოლილ მწყემსებსა
 გუდით რო ზიდვენ ხალებსა.
 დღე და ღამ გარეთ არიან,
 ტანთ ვერ ჩაიცმენ მშრალებსა.
 დაბლა ვერ ჩამაიღებენ
 მხარზე გადებულ კავებსა.
 ერთბაშად დაკვივლებითა
 ახმაურებენ მთა-ველსა.
 მალ-მალ გახედვენ შორითა
 ანდარეზაის მხარესა.
 საფიხვნოს გორზე ძროხებსა,
 შაყრილებს ფშავლის ქალებსა.
 შორით რო დავინახავდი,
 ავახილებდი თვალებსა.
 ვინ იცის, ვინ ატირდება,
 ან ვინ ჩაიცმევს შავებსა.
 თავისი სატრფოს გულისთვი
 ვინ-რა დაითხრის თვალებსა
 და გამოხურავს უკუღმა
 თავისი სახლის კარებსა.

XXX

უნდა გიამბოთ ამბავი,
 გადანაყარი ჩვენია.
 ცუდი დაგვიდგა ზმთარი,
 ორმოცდარი წელია.
 ყინულის აკოფაშია
 ყოფნა ყოფილა ძნელია.
 სუ თოვლ-ყინულზე ვიდექით,
 ისე ვაბრუნეთ მტერია.
 ახლა კი გამოზაფხულდა,
 ამწვანდა ტყე და ველია.
 აყვავებულა ხეხილი,
 ულის ფერი და ფერია.
 ცხვარ-ძროხა მიდის მთაზედა,
 საცა ვინ წასასვლელია.
 ახლა თიბათვე მაჰყვება,
 ყველამ აიღრ ცელია.
 ახლა მკათათვე მაჰყვება,
 ყანებიც მოსამკელია.
 ომის ქარცეცხლში ჩავებით,
 ყოფნა გაგვიხდა ძნელია.
 ომში მეომარ დაგვჭირდა,
 სოფელში - მუშა ხელია.
 მტერ იზიდება ჩვენზედა,
 როგორც ფარეხში მგელია.

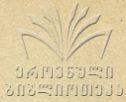
უნდა, ჩაგვიგდოს ხელადა,
ყველას გამოგვჭრას ყელია.
აპრილის ხუთმეტ საღამოს
თავზე დაგვესხა მტერია.
ბრძოლა შეიქნა მაგარი,
იწვოდა ტყე და ველია.
ბევრ დაგვრჩა ბრძოლის ველზედა,
ბევრიც გადარჩა მთელია.
საფარაშვილიც მოგვიკლეს,
უცნაურე ბიც ბევრია.
ღამ-ღამ სეკრეტში უღგევართ,
უნდა გავტეხოთ ბნელია.
ხელში ვინტოვკა გვიჭირავ,
ტყვია გამასღის ცხელია.
ახ, ომი როდის დამთავრდეს,
როდის დამარცხდეს მტერია.
უკან როდისღა დაბრუნდეს
ჩვენ საქართველოს გემია.
როდის დაბრუნდნენ ჯარები,
ყველგან თავთავის ერია?
ან მე როდისღა მეღირსოს,
რო ვნახო სახლის ყერია.
რო მივესალმო სამშობლოს,
რო ჩამოვარ თვა ხელია.

იაკობ ნაყური.

მამაგონდება ძველი დრო,
ძველთაგან ნაუბარია.
როს საქარ თველოს ურჯულომ
ადინა სისხლის ღვარია.
ატირა ქალი და რძალი,
გასწყვიტა ქუდოსანია.
ეხლა მოვიდა იგივე დრო -
შურისძიების ხანია.
ღამეს დღესავით ანათებს
საბჭოთა ზარბაზანია,
მტერს ანადგურებს ტყვიითა
მძლავრი წითელი ჯარია.
ტყე-ველებს რუსეთისასა
აწითლებს სისხლის ღვარია.
მოციქულობენ ტყვიანი,
ვით ფუტკარ განაყარია.
მტერი ჰყრავ მიწის ზურგზედა,
როგორც ქვა, ნარიყალია.
დამახსოვრეთ, სწორებო,
ზემდეგის ნაუბარია.
ემაგის მალექსებულსა
მკლავში მჭირს ნატყვიარია.
იქნება მოვკვდე ფრონტზედა,
ღარჩება სახსოვარია.

ს ა რ ჩ ე ზ ი

წინათქმა	3
ილო მთიბელაშვილი	11
ალექსი წვეროშვილი (ფრუშკა)	19
გიორგი კოდაშვილი (ჭაღაური)	32
ხვთისო მინდოდაური	39
დარეჯან ბუკუკიშვილი	44
ხვთისო იმერლიშვილი (ტოკა)	57
ლევან ტვირთაშვილი (ტყიურა)	64
მიხეილ კეჟური შვილი	70
ლუკა მთიბელაშვილი	73
სერაფიონ რუსულაშვილი	90
ნოდარ მჭედლო	98
იტსებ რუსულაშვილი	103
ივანე ნადირაშვილი	105
ხვთისო ბაიაშვილი	106
ივანე ნაკვეთაური	107
ფრონტიდან გამოგზავნილი ლექსები	110

№ 952

ГРУППА АВТОРОВ

11.V

1992

ПЛАТЫ ИЗ ЯПАНКУРИ

მხატვარი ო. თავაძე
მხატვრული რედაქტორი სპ. ცინცაძე
ტექნიკური რედაქტორი დ. რაჭმაძე
კორექტორი თ. ფირცხალავა

სბ - 6739

ჩაბარდა წარმოებას 24.09.90 წ. ხელმოწერა
რილია საბეჭდად 8.03.91 წ. ფორმატი
70X100 1/32. საბეჭდი ქაღალდი № 1.
გარნიტურა დუმიბაძე. ბეჭდვა ოფსეტური. პი-
რობითი ნაბეჭდი ფურცელი 4, 71. საადრიცხ-
ვო-საგამომცემლო ფურცელი 3, 6. პირობითი
საღებავ გატარება 4, 8. ტირაჟი 1000 ეგზ.
შეკვეთა № 239

გამომცემლობა „მერანი“. რუსთაველის პრ. 42
თბილისი 1991
თბილისის ოპერატიული სტამბა,
ვაჟა-ფშაველას გამზ. № 104.

სახეგაყვანილობა ვაშლი

91-952

3 206

ՀԱՅԿԵՆԻ
ՆՈՒՆԻՍԻՅԱՆ

